

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON MUSEO

toimintakertomus

2008

Kirjoittajat: Marja-Liisa Hyvönen, Tanja Koskela, Hillevi Kotiranta, Riikka Mäkipelkola,
Jarkko Mäntynen, Niina Niemi, Janne Vilkkuna, Pirjo Vuorinen
Taitto: Marja-Liisa Hyvönen

Kannessa on esimerkkejä museon kokoelmiin vuonna 2008 saaduista valokuvista.
Etukannen kuvassa Olavi Porri, jonka kuvaama aineisto Jyväskylän kasvatustieteellisen
korkeakoulun ajalta sisältää 863 negatiiviruutua. Takakannessa Saara Hakasteen
lahjoitukseen sisältyvä kuva kasvatustieteellisen korkeakoulun opiskelijoista.
Saara Hakaste (o.s. Jussila) opiskeli JKK:ssa vuosina 1957–1959.

ISSN 1796-2552 (Painettu)

ISSN 1796-2560 (Verkkajulkaisu)

Verkkajulkaisu osoitteessa www.jyu.fi/erillis/museo/toimintakertomus

Jyväskylän yliopistopaino 2009

SISÄLLYS

MUSEON JOHTOKUNTA 1.8.2005–31.7.2008	2
MUSEON JOHTOKUNTA 1.8.2008 ALKAEN	3
LAATUA, TUOTTAVUUTTA JA SIRPALEITA	4
KULTTUURIHISTORIALLINEN OSASTO	6
Henkilökunta	6
Kokoelmien kuulumisia.....	8
Uusia lahjoituksia ja nykypäivän dokumentointia	11
Kuva-arkistot ja digitaalisuus	12
Seminariumin restaurointi tuotti uutta tutkimusainestoa.....	13
Taidekokoelmien kuulumisia	13
Yhteistyö Suomen tietojenkäsittelymuseoyhdistyksen kanssa	15
Seminarium-rakennuksen peruskorjaus.....	17
Näyttelytoiminta.....	17
Koulutus ja matkat.....	23
Toimikunnat ja työryhmät.....	25
Toimitilat ja kalusteet.....	25
Opetus, luennot ja tapahtumat.....	26
Julkaisut	29
Kampusopastointia	29
Tiedotus	29
Sidosryhmät	29
Laatutyö.....	30
LUONNONTIETEELLINEN OSASTO.....	32
Henkilökunta	32
Kokoelmat.....	34
Näyttelyt.....	35
Kävijät	37
Tapahtumat	38
Talous.....	39
Toimitilaresurssit.....	39
Sidosryhmät	39
Tiedotus	40
Kokoustilan käyttö	41
Koulutus.....	43
Opetus ja esitelmät.....	43
Tutkimusyhteistyö	44
Muuta yhteiskunnallista palvelua	45
Julkaisut ja artikkelit.....	45
KASVITIETEELLINEN PUUTARHA	47
Puutarhan hoito.....	47
Istutukset.....	49
Kasvien poistot.....	50
Kasvikokoelmat.....	50
Kuva-arkisto.....	51
Maksullinen palvelutoiminta	52
Tiedotus	52
Opastus ja neuvonta	53
Seminaarinmäen puistojen mennyttä ja tulevaa	53
Liite 1: Luonnontieteellinen osasto, kartunta eliöryhmittäin 2008	
Liite 2: Luonnontieteellinen osasto/Keski-Suomen luontomuseo, kävijämäärät	

MUSEON JOHTOKUNTA 1.8.2005–31.7.2008

Puheenjohtaja: professori Heikki Hanka
Sihteeri: hallintopäällikkö Matti Myllykoski

Jäsenet ja varajäsenet:
Kirjaston toimistopäällikkö Pirkko Audejev-Ojanen
(Kirjastoamanuenssi Irene Ylönen)

Lehtori Jari Haimi
(Tutkija Heli Siitari)

Assistentti Tomi Kumpulainen
(Yliopistonopettaja, dosentti Veikko Salonen)

Amanuenssi Tellervo Helin
(Professori Annika Waenerberg)

Lehtori Jorma Ojala
(Lehtori Markku Käpylä)

Projektikoordinaattori Jussi Päivinen
(Tutkija Panu Halme)

Amanuenssi Tuulikki Tuomainen
(Erikoistutkija Heikki Rantatupa)

Emeritusprofessori Pauli Vuolle
(Professori Toivo Nygård)

Professori Pirjo Korhokangas
(Tuntiopettaja Minna Mäkinen)

Konservaattori Jarkko Mäntynen
(Museomestari Tapani Kahila)

Opiskelija Heli Anneberg
(Opiskelija Pekka Nurminen)

Museon johtaja: museologian professori Janne Vilkkuna
Museon varajohtaja: akatemiatutkija,
dosentti Janne Kotiaho

MUSEON JOHTOKUNTA 1.8.2008 ALKAEN

Puheenjohtaja: professori Heikki Hanka
Sihteeri: hallintopäällikkö Matti Myllykoski

Jäsenet ja varajäsenet:
Kirjastoamanuenssi Irene Ylönen
(Kirjastonhoitaja Marjut Kataja)

Lehtori Jari Haimi
(Tutkija Heli Siitari)

Tutkija Panu Halme
(Yliopistonopettaja, dosentti Veikko Salonen)

Amanuenssi Tellervo Helin
(Professori Annika Waernerberg)

Yliassistentti Tiina Nevanpää
(Yliopistonopettaja Ilkka Ratinen)

Puistonjohtaja Raimo Itkonen, Metsähallitus
(Suojelubiologi Panu Kuokkanen)

Amanuenssi Tuulikki Tuomainen
(Erikoistutkija Heikki Rantatupa)

Yliassistentti Kalervo Ilmanen
(Professori Hannu Itkonen)

Professori Pirjo Korhokangas
(Tuntiopettaja Minna Mäkinen)

Konservaattori Jarkko Mäntynen
(Museomestari Tapani Kahila)

Opiskelija Heidi Hummastenniemi
(Opiskelija Emmi Seppänen)

Museon johtaja: museologian professori Janne Vilkkuna
Museon varajohtaja: akatemiatutkija,
dosentti Janne Kotiaho

LAATUA, TUOTTAVUUTTA JA SIRPALEITA

Museo osallistui vuosina 2005–2006 kokonaisuudessaan Museoviraston ”Kohti museotoiminnan arviointia ja museopoliittista toimintaohjelmaa” -hankkeeseen, minkä lisäksi luonnontieteellinen osasto valittiin yhdeksi projektin ulkoisen arvioinnin kohteeksi. Projektin myötä kirjoitettiin muun muassa auki museotyön perusprosesseja. Siksi museon oli kertomusvuonna helppo ja luontevaa jatkaa jo alkanutta prosessityötään yliopistossa toteutetussa laatukäsikirjatyössä.

On ilmiselvää, että museotyön perustana on oltava selkeät ja vuotamattomat kokoelmien kartunta-, hallinta- ja säilytysprosessit. Siksi museon kulttuurihistoriallisessa osastossa ei oltu mitenkään hämmästyneitä kun Valtion talouden tarkastusviraston johtava tilintarkastaja Klaus Krokfors yllättävän kulttuurihistoriallisen osaston kokoelmanhallintatarkastuksen jälkeen kirjasi Jyväskylän yliopistoa käsittelevään tilintarkastuskertomukseensa, että: ”- arvostamaton taide-esine- ja museo-omaisuus on inventoitu asianmukaisesti.”

Kertomusvuosi toi tullessaan entisen UPJ/VPJ:n lisäksi tuottavuutta edistävät verkossa hoidettavan ESS-lomajärjestelmän ja työajan kirjaamisjärjestelmän SoleTM:n. Näistä etenkin viimeksi mainittu herätti laajasti keskustelua.

Museon tai yliopiston muiden kulttuuri- ja luonnonperinnön tutkimuksen ja opetuksen asiantuntijoiden resursseja ei edelleenkään automaattisesti käytetä hyväksi yliopiston kampuksien kulttuuri- ja luonnonperintökysymyksissä. Odotukset uuden yliopiston organisoitumiseen tässä suhteessa ovat tätä kirjoitettaessa korkealla.

G-rakennuksen peruskorjauksessa museon toimitiloiksi rakennukseen edellytettiin museon taholta erinäisiä turvallisuusratkaisuja, jotka kuitenkin karsittiin hankkeesta. Eräänä kevytyönä viranomaisten entuudestaan hyvin tuntema taparikollinen särki kaikki G-talon Ryhtilän puoleiset alakerran ikkunat, tunkeutui rakennukseen, sotki ja rikkoi lisää ja anasti arvo-omaisuutta. Lisäksi hän suuntasi seuraavaksi peruskorjauksessa olevaan Seminarium-rakennukseen, jossa hän rikkoi kaikki juhlasalin poiskuljetusta odottavat kattokruunut. Tapauksen jälkeen muun muassa G-rakennuksen turvajärjestelmiä kohennettiin merkittävästi.

Kertomusvuonna kulttuurihistoriallisen osaston perusnäyttely oli suljettu odottaen Seminarium-rakennuksen valmistumista (saadun tiedon mukaan

vuonna 2010). Sen sijaan luontomuseo toimi normaalisti ja saavutti lähes huippuvuoden 2007 kävijämäärän laskun ollessa -4 %. Olennaisinta on kuitenkin, että museo oli ainoa Jyväskylän seudun museo, jossa kävijämäärä laski. Keskeisin syy tilanteeseen on, ettei museolla ole muiden kaupungin museoiden tapaan museolehtoria eikä hänen tuottamiaan yleisöpalveluja. Koska uuden viran perustaminen on käytännössä mahdotonta, osastot tutustuivat asian korjaamiseksi kertomusvuonna nk. Göteborgin Universeumin malliin (jossa museo/tiedekeskus ja kaupungin opetustoimi toimivat integroidussa yhteistyössä) ja laativat aiheesta ehdotusmuistion uuden Jyväskylän sivistystoimen pohdittavaksi.

Kullakin museolla on oma ydinasiakasjoukkonsa – näin on Jyväskylässäkin. Jotta vakiintuneita kävijäprofileja saataisiin sekoitettua ja siten museoille uusia kävijöitä ryhdyttiin yliopiston museon aloitteesta Jyväskylän ja Jyväskylän maalaiskunnan museoiden innovatiiviseen yhteistyöprojektiin, jossa kukin museo tekee näyttelyn samasta aiheesta, mutta kukin omasta näkökulmastaan. Keväällä 2009 avautuvien näyttelyiden yhteisnimenä on Lentämisen ihme. Yliopiston museosta projektiin osallistuu Luontomuseo näyttelyllään Ihmeellisiä lentäjiä.

Syksyn perinteiset tulosneuvottelut toivat yllätyksen kun museo ja humanistinen tiedekunta saivat uuden yliopistolain organisoitumisen ristiaallokossa tehtäväkseen selvittää museon mahdollinen liittäminen osaksi tiedekuntaa. Vaan eivät käänteet siihen loppuneet, kirjoitan lisää ensi toimintakertomuksessa.

Jyväskylässä 22. tammikuuta 2009

Janne Vilkuna
museonjohtaja, museologian professori

KULTTUURIHISTORIALLINEN OSASTO

HENKILÖKUNTA

Kulttuurihistoriallisella osastolla on neljä vakituista työntekijää, joista museomestari on luontomuseon kanssa yhteinen. Tämän lisäksi osastolla jäsens toimintaan liittyvissä tehtävissä työskenteli vuoden 2008 aikana yhteensä 16 henkilöä. Määräaikaisen henkilökunnan palkkaus järjestettiin yhteistyöprojektien kautta, joissa yhteistyökumppaneina olivat mm. Senaatti-kiinteistöt, Suomen Tietojenkäsittelymuseoyhdistys ry., yliopiston tilapalvelu sekä Honkarakenne Oyj. Lisäksi saatiin rahoitusta työministeriön kautta nuorten työharjoittelijoiden palkkaamiseen. Työvoimaa tarvittiin erityisesti Seminarium- ja Oppio-rakennusten dokumentointiin ja rakennustutkimukseen sekä museon uusien pysyvien näyttelyiden suunnittelutyöhön.

Vakinainen henkilökunta

Vuorinen Pirjo, intendentti
kulttuurihistoriallisen osaston esimies, osaston toiminnan suunnittelu ja kehittäminen museologian opiskelijoiden ja harjoittelijoiden ohjaus

Hyvönen Marja-Liisa, museoamanuenssi
museon esine-, arkisto- ja kuvakokoelmien tieteellinen hoitaminen, tietopalvelutehtävät, näyttelyiden sisällöntuotanto, opiskelijoiden ja harjoittelijoiden ohjaus

Jokinen Raili, valokuvausteknikko
museon kuva-arkiston tekniset työt: kuva-aineistojen digitointi ja tallentaminen museon tietokantaan sekä kвалaboratoriotyöt

Kahila Tapani, museomestari (yhteisesti luonnontieteellisen osaston kanssa)
näyttelyiden visuaalinen ja tekninen suunnittelu ja toteutus, piirrookset, kokoelmalogistiikka, valokuvaus

Määräaikainen henkilökunta

1. Budjettivaroin:

Ikäheimo Anne, tuntitöinä

käännöstöitä suomesta englanniksi

Iltanen Maija 1.–30.9. sekä tuntitöinä
kokoelmien luettelointia

Koivulampi Katri, tuntitöinä

kokoelmien luettelointia

Korkiakangas Teemu, 1.2.–31.12.

kokoelmien luettelointi ja dokumentointi,
esinetutkimus perusnäyttelyä varten

Kähkönen Merja, 1.8.–31.8. sekä tuntitöinä

kokoelmien luettelointia

Laukkanen Saara, tuntitöinä

kokoelmien luettelointia ja järjestämistä

Leivo Anna-Kaisa, tuntitöinä

kokoelmien luettelointia

Niemi Niina, 21.7.–31.12.

taidekokoelmien hoitaminen, yliopiston

taidekirjaprojektin koordinointi

Nurminen Miika, tuntitöinä

Duo-ohjelman kehittäminen ja mikrotuki ohjelman
käytössä

Ruokolainen Tanja, tuntitöinä

Seminaarinmäen 1900-luvun alun rakennustutkimus
ja pienoismallin rakentaminen alueesta

Saari Lasse, 1.8.–31.12.

digitointipisteen kokoaminen, käyttöohjeiden
laatiminen

Tammisto Saana, 1.8.–31.10.

Olavi Porrin kuva-aineiston dokumentointi ja
skannaus museon kokoelmiin

Tapper Mirva, 1.5.–30.6. ja 1.9.–31.12. sekä
tuntitöinä

kokoelmien luettelointi ja järjestäminen sekä muita
museon perusnäyttelyn suunnittelutehtäviä

2. Ulkopuolisin varoin

Mäkipelkola Riikka, 1.1.–31.12.

Seminarium- ja Oppio-rakennusten rakennustutkimus
ja dokumentointi.

Frigren Pirita, 20.2.–19.6. sekä tuntitöinä

Honkarakenne

3. Työministeriön varoin

Junkala Pekka, 1.4.–30.9.

perusnäyttelyn suunnittelutehtävät, tuotteistaminen

Niemi Niina, 21.1.–20.7.

taidekokoelmien hoitaminen, yliopiston

taidekirjaprojektin koordinointi

4. Opiskeluun liittyvä harjoittelu, kansainväliset harjoittelijat

Saari Lasse, 5.5.–13.6.

museologian opintoihin liittyvä harjoittelu

Leivo Anna-Kaisa 14.1.–1.2.

museologian opintoihin liittyvä harjoittelu

Koivulampi Katri 14.1.–1.2.

museologian opintoihin liittyvä harjoittelu

Kampusopastukset: Riitta Elonheimo, Tapani

Hynynen, Minerva Koski, Markku Laskujärvi,

Saara Laukkanen, Elina Luokola, Sanna Natunen

KOKOELMIEN KUULUMISIA

Vuoden 2008 aikana painopistealueena museon kokoelmatyössä on ollut kontekstitiedon merkityksen korostaminen kokoelmien museoarvolle ja myöhemmälle tutkimuskäytölle. Niukat kontekstitiedot alentavat kokoelmien museoarvoa ja laatua oleellisesti. Yliopiston museon tietokannan 1000 ensimmäistä esinettä on luetteloitu eräänlaisena inventointiluettelona 1960-luvulla, jolloin niiden kontekstitiedot esim. käytön suhteen ovat jääneet täysin selvittämättä. Tällainen luettelointikäytäntö on ollut maailmanlaajuisestikin yleinen museoissa useiden vuosikymmenien ajan. Kontekstitietoa tarvitaan erityisesti nyt, kun yliopiston museo kokoaa uusia pysyviä näyttelyitä Seminarium-rakennukseen ja yliopisto on laatinut omaa historiajulkaisuaan. Toimintakertomusvuoden aikana on jatkettu kokoelmatutkimusta muun muassa kokoelman vanhimman osan tietojen kartuttamisella.

Myös aineiston digitointi on avainasemassa museoiden kokoelmiin kerätyn tiedon saavutettavuudelle, sillä digitoitu aineisto on mahdollista saattaa tietoverkkojen kautta kaikkien ulottuville. Digitointi mahdollistaa myös aineistojen poikkiteollisen tutkimuskäytön. Luettelointia on kehitetty niin, että luetteloitavat esineet valokuvataan, ja kuvat liitetään tietokantaan yhdessä muiden dokumentointitietojen kanssa. Museolle on myös koottu toimintakertomusvuoden aikana erityinen työasema, jossa erilaisia ääninauhoja ja VHS-videotallenteita sekä valokuvia voidaan digitoida.

Suuren ongelman muodostaa edelleen se, että Jyväskylän yliopistolla ei ole olemassa yhteistä tallennussuunnitelmaa julkisin varoin kootun tutkimus- ja opetusaineiston tallentamiseksi, vaikka tätä edellyttävät mm. Berliinin julistus tieteen avoimesta saatavuudesta, OECD:n Pariisin julistus 2004 sekä OECD:n datasuositus 2007. Erityisesti tämä haittaa museon yhteistyötä laitosten kanssa. Museon esittämät yhteistyöhankkeet eivät ole TTS-kierroksilla saaneet rahoitusta. Esimerkiksi Helsingin yliopistolla on meneillään laaja tallennushanke, johon on saatu runsaasti rahoitusta mm. opetusministeriöltä.

Uuteen perusnäyttelyyn liittyen toimintakertomusvuoden aikana luettelointiin useita 1950-luvulla kuvattuja valokuvalahjoituksia. Valokuvien lahjoittajat opiskelivat tällöin JKK:ssa tai asuivat JKK:n alueella. Kuvien kontekstitietoja selvitettiin sekä haastattelella lahjoittajia että kirjallisuuden ja aikaisempien haastattelujen perusteella. Kuvien aihepiirejä olivat opiskelijaelämä (vappu, maakuntakerhojen juhlat ja muut tapahtumat), oppitunnit, harjoituskoulun luokat, kampusmiljö, Naatti, opiskelukaverit ja JKK:n lukuisat urheilutapahtumat. Suurin kokoelmiin luetteloitu aineisto oli museolle hankittu valokuvaaja Olavi Porrin JKK:n aikainen kuva-aineisto, jonka 863 negatiiviruutua skannattiin ja siirrettiin museon tietokantaan. Kuvien kontekstitietoja varten haastatettiin Olavi Porria ja hänen kurssitovereitaan Pertti Kalinia, Pertti Laaksoa ja Leila Taittosta, joiden antamat tiedot lisäsivät kuvien museoarvoa huomattavasti.

Olavi Porrin kuvaama aineisto sisältää kuvia JKK:n opiskelijaelämästä 1950-luvun lopulta ja 1960-luvun alusta.

Perusnäyttelyprojektia varten on dokumentoitu ja tutkittu kasvatusopillisen korkeakoulun ja yliopiston fonetiikan tutkimusvälineitä. Pekka Junkala, Teemu Korkiakangas ja Lasse Saari testavat OVE-puhesyntetisaattorin toimintaa. OVEN ääntä on kuultavissa museon nettisivuilla, joilla esitellään kymmenen esitettä museon kokoelmista (www.jyu.fi/tdk/museo/esineet/vokaalisyntetisaattori.html). Kuva: Pirjo Vuorinen.

Museon kokoelmissa on runsaasti opetusvälineinä käytettyjä karttoja ja kuvatauluja, ja niiden säilyttämiseksi on etsitty uusia ratkaisuja. Osa karttakokoelmasta järjestettiin uudelleen toimintakertomusvuoden aikana. Museon kokoelmiin karttuneen laajan opetustaulukokoelman uudelleenjärjestäminen aloitettiin marraskuussa. Tavoitteena on saada taulut inventoitua, luokiteltua ja säilytettyä niin, että ne eivät vahingoitu, mutta ovat kuitenkin helposti tarkasteltavissa.

Vuoden 2008 aikana laadittiin museon kulttuurihistorialliselle osastolle kokoelmapoliittinen ohjelma, jonka ensimmäinen versio oli museon johtokunnan tarkastettavana joulukuussa. Kokoelmapoliittisen ohjelman tarkoitus on toimia ohjekirjana museon kokoelmatyössä. Kokoelmapoliitikassa määritellään mm. museon tallennusvastuu ja kokoelmien kartuttamisen pääperiaatteet. Lisäksi siihen on kirjattu tulevaisuuden kehittämishankkeita. Kokoelmapoliittisen ohjelman toteutuminen tarkistetaan vuosittain ja sitä päivitetään tarvittaessa. Osana kokoelmapoliittista ohjelmaa ke-

Mirva Tapper ja Vesa Leskinen suunnittelevat päärakennuksen kokoelmatiloissa kuvataulujen uusia hyllyratkaisuja. Kuva: Niina Niemi.

Vuoden aikana aloitettiin museon laajan kuvataulukokoelman dokumentointi valokuvaamalla ja uudelleen luetteloimalla. Samalla kuvataulut järjestettiin uudelleen. Kuvassa Mirva Tapper ja Saara Laukkanen. Kuva: Pirjo Vuorinen.

hitettiin museon luettelointiohjeita. Työtä jatketaan tulevaisuudessa tutkimus- ja näyttelypolitiikan laatimisella. Kokonaisuus liittyy museon laatutyöhön.

Museon kokoelmia käytettiin opinnäytetöiden, tutkimusten, julkaisujen, lehtiartikkeleiden ja tiedottamisen aineistoina. Museon kuva-arkiston kuvia käytettiin mm. Ossi Päärnilän kirjoittamassa Jyväskylän yliopiston humanistisen tiedekunnan historiassa ja Maija Iltasen laatimassa katsauksessa taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitoksen oppiaineiden historiaan. Museon kokoelmissa olevia arkistoaineistoja käytettiin mm. taloustieteiden opiskelijoiden ainejärjestö Pörssi ry:n 40-vuotishistoriikissa ja kuvia Markku Viikin kirjoittamassa Kortepohjan ylioppilaskylän historiassa. Kuvia koottiin myös yliopiston vuonna 2009 ilmestyvään historiaan. Museon kuva-arkiston kuvia käytettiin lisäksi mm. Tietohallintokeskuksen juhluvuoden esitteissä ja julkaisuissa ja Helsingin yliopiston Keski-suomalaisen Osakunnan vuosijuhlaohjelmassa.

UUSIA LAHJOITUKSIA JA NYKYPÄIVÄN DOKUMENTOINTIA

Kokoelmat karttuivat vuoden 2008 aikana 149 uudella päänumerolla. Museon diariossa oli vuoden 2008 lopussa yhteensä 4015 päänumeroa. Luku ei kerro kokoelmien kokonaisvolyymia, koska yhden päänumeron alla saattaa olla useita kymmeniä esineitä tai muita kokoelmalajikkeita. Esinekokoelmien arvioitu lukumäärä on tällä hetkellä noin 37 000. Kuva-arkistossa arvioidaan olevan kuvia noin 28 000. Lahjoitukset ja uudet dokumentoinnit luettelointiin Duo-ohjelmalla museon tietokantaan. Pääpaino dokumentointitoiminnassa oli korkeakouluikäisen aineiston kokoamisessa sekä yliopiston nykypäivän tallentamisessa. Toimintakertomusvuoden aikana saatiin useita lahjoituksia mm. yliopiston alumneilta sekä emerituksilta. Kasvatustieteiden laitokselta saatiin lahjoituksena opinnäytteitä (yli 1300) ja kirjallisuutta,

D-rakennuksen peruskorjauksen yhteydessä rakennuksen ulkolta museolle siirrettyjen erityispedagogiikan ja oppihistoria-aineistojen luettelointiin tarvittiin useiden asiantuntijoiden apua. Kuvassa Mikko Korkiakangas tutkii Pekka Junkalan ja Teemu Korkiakankaan kanssa psykologian opinnäytteitä. Kuva: Tapani Kahila.

mm. laaja Jyväskylän seminaarin aapiskokoelma. Yliopiston hallintorakennuksen varastojen uudelleen järjestelyissä museon kokoelmiin siirrettiin mm. yliopistokampusten 1970–1990-lukujen rakentamiseen liittyvä kartta- ja piirustuskokoelma, joka käsittää noin 400 alanumeroa. Niiden mukana oli mm. yli

Intendentti Pirjo Vuorinen ja tutkija Marjo-Riitta Simpanen tunnistavat Joonas Heiskan maalausessa Kalevalainen riemujuhla kuvattuja henkilöitä. Heiskan teos on osa Marjo-Riitta Simpasen artikkelin kuvitusta toukuussa 2009 ilmestyvässä yliopiston taidekoelmaa esittelevässä teoksessa. Kuva: Niina Niemi.

240 rakennuspiirustusta. Lisäksi aineistossa oli mm. Mattilanniemen rakennusten sisustussuunnitelmia materiaalinäytteineen.

OKL:n suullisen esitystaidon didaktiikan ja draapedagogiikan lehtorina toiminut Erkki Laakso sai valmiiksi museolle luovuttamansa, oman opetustyönsä vaiheisiin liittyvän laajan aineiston järjestämisen.

KUVA-ARKISTOT JA DIGITAALISUUS

Jatkona laatutyölle vuoden aikana paneuduttiin myös kuva-arkiston luetteloinnin kysymyksiin päivittämällä tietokantaohjelmaa ja luettelointiohjeita. Kuva-aineistojen siirtyminen yhä enemmän digitaaliseen muotoon edellyttää museoilta uusia näkemyksiä aineiston käsittelyssä ja luetteloinnissa. Toisaalta museotyössä on pystyttävä säilyttämään myös perinteiset kuvan valmistustavat.

Raili Jokinen on skannannut 1970- ja 1980-lukujen kuva-aineistoa negatiiveista digitaaliseen muotoon ja lähettänyt laitoksille tunnistettavaksi. Skannaus- ja tunnistustyö jatkuu edelleen. Muutoin kuvakokoelmia ei ole systemaattisesti muutettu digitaalisiksi, vaan digitaalinen kuva-arkisto on karttunut asiakkaita varten skannatuilla kuvilla sekä museon toimesta digikameralla kuvaamalla. Myös osa uusista kuvalahjoituksista saadaan digitaalisessa muodossa tai skannaamalla kuvat lahjoittajan kuvista. Resursseja laajempaan digitointiin ei toistaiseksi ole, vaikka se olisi asiakaspalvelun ja kuvien saatavuuden kannalta tärkeää. Vuoden aikana testattiin eri mahdollisuuksia kuvatunnistuksen kehittämiseksi verkkoympäristössä. Näin esimerkiksi yliopiston henkilökunnalle ja alumnelle voitaisiin järjestää omat sivut, josta he pääsisivät tunnistamaan oman työskentely- tai opiskeluaikansa kuvia.

Osana taidekokoelmien inventointia paneuduttiin museon kokoelmiin kuuluviin kipsisiin rintakuviin ja reliefeihin. Niiden käyttötarkoituksia ja aiheita selvitettiin ja ne järjestettiin uudelleen. Kuva: Pirjo Vuorinen.

SEMINARIUMIN RESTAUROINTI TUOTTI UUTTA TUTKIMUSAINEISTOA

Seminariumin korjaustöiden dokumentointia jatkettiin Senaatti-kiinteistöjen kustantamana koko vuoden ajan. Dokumentointi on tuottanut museon kokoelmiin runsaasti kuvallista aineistoa sekä näytteitä rakennuksen historiasta. Rakennuksesta poistetuista materiaaleista on otettu talteen näytteitä, jotka on toistaiseksi varastoitu Pitkäkadun tyhjiin kiinteistöihin odottamaan tarkempaa luettelointia tai käyttöä korjauksen myöhemmissä vaiheissa. Dokumentoinnit ovat oleellinen osa valtion kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennuskannan korjausprojekteja.

TAIDEKOKOELMIEN KUULUMISIA

Yliopiston taidekokoelmaa käsittelevän kirjan suunnittelu ja toteutus eteni aikataulun mukaisesti. Kevään aikana otettiin yhteyttä kirjan artikkelien kirjoittajiin ja kokoonnuttiin huhtikuun lopussa yhteiseen tapaamiseen. Tämän jälkeen kirjoittajat saivat kesän ja syksyn kuluessa kirjoittaa artikkelit omaan tahtiinsa. Valokuvaaja Pekka Helin aloitti taidekirjaan tulevien taideteosten kuvaamisen jo keväällä ja keskittyi aluksi julkisiin monumentteihin. Marras-joulukuussa olivat vuorossa studiokuvaukset. Kirjaa varten kuvattiin kaiken kaikkiaan 59 taideteosta tai näkymää kampusalueelta. Valokuvia voidaan jatkossa käyttää myös esimerkiksi postikorteissa tai muissa yliopiston tuotteissa. Taidekirjan taitto ja painatus tapahtuvat keväen 2009 aikana. Kirja on tarkoitus julkaista Flooran päivänä 13.5.2009.

Vuoden aikana sattui taidekokoelmaan liittyen kaksi ikävää tapausta. Maaliskuun alussa Puutarhurin talosta varastettiin viisi taideteosta, jotka kuuluvat

Erilaiset pienet korjaustyöt aiheuttavat liian usein ikäviä yllätyksiä Seminaarinmäen kulttuurihistoriallisesti ja arkkitehtonisesti merkittävässä miljöössä. Päärakennuksen juhlasalin villakangasverhoillut istuimet saivat yllensä betoni- ja tasoitesuihkun rakennuksen yläpohjan kattorakenteiden korjauksen yhteydessä helmikuussa. Kuva: Pirjo Vuorinen.

Eero ja Erkki Fredriksonin säätiön taidekokoelmaan. Kaikki teokset saatiin onneksi vahingoittumattomina takaisin. Kesäkuussa puolestaan tehtiin ilkeävaltaa Jaakko Valon Weimar-Chicago-veistokselle, joka sijaitsee Mattilanniemen nurmialueella. Veistosta töhrittiin vain muutama viikko sen jälkeen kun taiteilija oli kunnostanut ja maalannut teoksen. Graffitien poistamiseen erikoistunut yritys puhdisti teoksen ja veistos sai jälleen uuden maalikerroksen.

Yliopiston taidehankintamäärärahoilla hankittiin vuonna 2008 seuraavat teokset:

1. Hannunen, Anita: Väreet
2. Ishiyama, Naoji: Kazami-Dori
3. Ishiyama, Naoji: Standing
4. Karjalainen, Pertti: Iltavalaistus
5. Kolu, Marja: Maisema Keurusselältä
6. Ollikainen, Tuula: Seinä
7. Revonkorpi, Minja: Venäläisiä unelmia I
8. Revonkorpi, Minja: Venäläisiä unelmia II

Julkisiin tiloihin sijoitettu taide saa toisinaan osakseen reipastakin kohtelua. Teosten lähettyville kasaantuu usein ylimääräistä irtaimistoa, joka saattaa vaarantaa kalliiden ja uniikkien teosten turvallisuuden eikä taidenautintokaan silloin ole paras mahdollinen. Kuva: Niina Niemi.

9. Suopajärvi, Ville: Tarttumavalmis kärpäsenjalka...

Myös muutamia deponointeja saatiin: Valtion taidekokoelmasta sijoitettiin yliopistolle kaksi maalausta, Timo Aallon Jatkoa ja Jarmo Mäkilän Lapsia. Fredriksonin säätiön taidekokoelma karttui kolmella grafiikalla, jotka olivat Virpi Vanaksen Unten mailla ja Frans Toikkasen työt Mustat ja valkeat sekä Kalat. Lisäksi elokuussa inventoitiin ja kuvattiin museon esinekokoelmaan kuuluvat kipsiveistokset ja kipsiset piirustusmallit, ja näistä osa liitettiin myös taidekokoelmaan.

Vuoden aikana alettiin valmistella Tissarin taidekokoelman teosten esillepanoa Seminarium-rakennuksen näyttelykeskukseen. Konservattori Jaana Paulus arvioi taideteosten kunnan. Juomatehtaalle sijoitetut teokset siirrettiin yhteen muun Tissarin kokoelman kanssa. Lisäksi teokset mitattiin ja sijoitettiin verkkoseiniin odottamaan tarkempaa näyttelypanosuunnitelmaa.

Jaakko Valon Weimar-Chicago -veistos Mattilanniemessä töhrittiin heti kunnostamisen jälkeen. Kuva: Niina Niemi.

Eero ja Erkki Fredriksonin säätiön yliopistolle deponoidusta taidekokoelmasta katosi viisi teosta helmikuussa 2008. Teokset löytyivät poliisin avustuksella vahingoittumattomina jo samana päivänä. Kuva: Pirjo Vuorinen.

Tissarin kokoelman teoksia oli vuoden aikana lainassa seuraavissa näyttelyissä:

- Tapani Rahttilan retrospektiivinen näyttely, Helsingin Taidehalli 1.2.–30.3.2008
  - Omakuva (1953)
  - Pohjoisrantaa (1967)
- Mika Waltari ja taiteilijaystävät, Ateneumin taidemuseo 19.9.2008–18.1.2009, näyttely jatkuu Vaasassa ja Tampereella keväällä 2009
  - Aimo Kanerva: Maisema Kemijoelta (1959)

Valtion taidekokoelmaan kuuluva Jyväskylän yliopistoon sijoitettu Kuutti Lavosen teos Aurora oli esillä 31.5.–31.8. Salon taidemuseossa Veturitallassa.

Museon yhdessä Miika Nurmisen kanssa kehittämä taidekokoelmien luetteloinnissa ja hallinnassa käytettävä Arte-sovellus myytiin Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuvataidetoimikunnalle, joka hallinnoi Keski-Suomen keskussairaalan yksiköihin sijoitettua taidekokoelmaa. Sairaalan taidekokoelman luettelointityö Arte-ohjelmaan käynnistyi syksyllä, ja museo konsultoi kokoelman luettelointia ja ohjelman käyttöä.

YHTEISTYÖ SUOMEN TIETOJENKÄSITTELY- MUSEOYHDISTYKSEN KANSSA

Jyväskylän yliopiston museo ja Suomen tietojenkäsittelymuseoyhdistys solmivat kesällä 2006 yhteistyösopimuksen, jossa päätettiin aloittaa toiminta yhdistyksen kokoelmien museologisen arvon kohottamiseksi. Tähän kuului osana museologin tekemä dokumentointiprojekti museoyhdistyksen kokoelmista. Projekti on rahoitettu kahdella Liikenne- ja viestintäministeriön myöntämällä avustuksella vuosina 2006 ja 2007. Projekti päättyi maaliskuussa 2008, jolloin tutkimusaineisto luovutettiin yhdistyksen edustajille. Projektin päätteeksi yhdistys sai käyttöönsä museon DUO-tietokantaohjelman.

Juomatehtaalle sijoitetut Tissarin taidekokoelman teokset siirrettiin yhteen muun Tissarin kokoelman kanssa museon säilytystiloihin. Tissarin kokoelman kunto arvioitiin Seminarium-rakennukseen tulevaa näyttelyä ajatellen. Teokset mitattiin ja sijoitettiin verkkoseiniin odottamaan tarkempaa näyttelypanosuunnitelmaa. Kuvassa vas. ylh. Niina Niemi ja vas. alh. Merja Kähkönen pakkaamassa kokoelmaa Juomatehtaalla.

Vuoden aikana yliopiston taidekokoelman inventoimista ja valokuvaamista jatkettiin eri kampanjoilla. Kuvassa alh. Niina Niemi Rehtoraatissa inventoimassa siellä esillä olevia mitaleja. Kuvat: Tapani Kahila.

SEMINARIUM-RAKENNUKSEN PERUSKORJAUS

Senaatti-kiinteistöt aloitti Seminarium-rakennuksen peruskorjauksen suunnittelutyön kesäkuussa 2006. Rakennuttajakonsultiksi valittiin ISS Proko Oy ja suunnittelijaksi ARK- Kantonen Oy. Pääsuunnittelijana hankkeessa on Tuija Ilves. Suunnittelu- ja työmaakokouksissa museota ovat edustaneet Riikka Mäkipelkola, Pirjo Vuorinen ja Tapani Kahila.

Vuoden aikana projekti on kokenut monia vaiheita. Seminariumin varsinainen rakennusurakka pääsi alkamaan maaliskuussa 2008 niin sanotun purku-urakan jälkeen.

Korjaustöiden keskeisenä kysymyksenä on ollut puisten vaakarakenteiden korjaustapa. Rakenteiden kuntoa on tutkittu erilaisin menetelmin, missä yliopiston museo on ollut mukana dokumentoimalla puurakenteita ja tutkimusten vaiheita. Löytyneiden laho- ja mikrobivaurioiden vuoksi on ollut haaste löytää sopiva korjaustapa S1 suojellun rakennuksen vaakarakenteille. Rakenteiden korjaamisen problematiikkaan liittyvät oleellisesti nykymääräysten mukaisen koneellisen ilmanvaihdon tuomat muutokset, jotka monien muiden tekijöiden kanssa vaikuttavat sisäilman laatuun. Sisäilmaongelmien yleisyys ja O-pion esimerkki ovat heijastuneet Seminariumin ratkaisuihin. Ala- ja yläpohjan puurakenteet ovat vaurioiden vuoksi päädytty uusimaan kokonaan ja ne on korvattu kertopuulla. Välipohjien vasat oli tarkoitus säilyttää ja korjata puukorjauksina, mutta ilmitulleiden vaurioiden vuoksi Senaatti-kiinteistöt päätyi ehdottamaan vasojen purkua. Museovirastosta saatiin myönteinen vastaus vuoden lopussa.

NÄYTTELYTOIMINTA

Kohti uutta perusnäyttelyä

Uuden Seminarium-rakennukseen valmisteilla olevan näyttelykeskuksen suunnittelua jatkettiin vuoden aikana. Rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen sijoittuvat museon tieteenhistoriaa esittelevä perusnäyttely, Tissarin taidekokoelma, vaihtuvien näyttelyiden tila, infohuone sekä museokauppa. Perusnäyttelysuunnitelmasta saatiin valmiiksi alustava dispositio ja näyttelyrunko, jonka perusteella jatkettiin mm. museon omien kokoelmien tutkimustyötä arkistojä ja kirjastolähteistä ja emerituksia haastatteleamalla. Projektiin liittyen selvitettiin myös nukkien käyttöä museonäyttelyissä. Tietoja kerättiin Museopostilistalla julkaistun, museoammattilaisille suunnatun kyselyn avulla. Vastauksista laaditaan myöhemmin yhteenveto.

Yhteistyössä Jyväskylän kesäyliopiston, tietohallintokeskuksen, kulttuuritoimikunnan sekä yliopiston alumnit ry JYKYSin kanssa organisoitu emeritusluentotarjonta jatkui kevätlukukaudella 2008. Hanketta rahoitti Keski-Suomen liitto ja sen koordinoimista vastasi Jyväskylän kesäyliopisto. Hankkeen tarkoituksena oli esitellä Jyväskylän yliopiston eri tieteenalojen kehittymistä ja miten tämä kytkeytyy Jyväskylän yliopiston oppihistoriaan. Samalla pohdittiin myös sitä, mikä on ollut kunkin tieteenalan vaikuttavuus Keski-Suomen maakunnan kannalta. Luentotarjonta koostui kunkin luennoitsijan osalta kahdesta tilaisuudesta siten, että ennen yleisöosuutta luennoitsijat haastateltiin. Haastattelut tehtiin THK:n toimesta yliopiston tilapalvelun välineistöllä. Kysymyslistat haastattelutilanteisiin laati museo. Sekä haastattelut, että luennot tallennettiin mini-DV -nauhoille, joista luento-osuudet THK muokkasi verkkoon. Luennot olivat katsottavissa joko suorana verkkovideolähetyksenä tai myöhemmin Moniviestimen sivuilta osoitteesta <http://moniviestin.jyu.fi/ohjelmat/erillis/museo/emeritusluentotarjonta/>. On tarkoitus, että mini-DV -nauhat muutettaisiin vielä

OPPION JA SEMINARIUMIN PERUSKORJAUKSEN VAIHEITA

Oppio- ja Seminarium-rakennusten peruskorjaukset ovat olleet Seminaarinmäen haastavimpia korjausprosesseja. Oppio-rakennus jouduttiin peruskorjaamaan uudelleen rakennuksessa ilmenneiden sisäilmaongelmien vuoksi. Uusi korjaus valmistui kesällä 2008. Rakenteita purettaessa löytyi mm. laajoja lattiaseinien aiheuttamia vaurioita. Museon rakennustutkija Riikka Mäkipelkola dokumentoi Oppion korjausprojektin. Dokumentointi on osa korjauksesta kertovaa loppuraporttia, ja se on arvokasta tietoa Oppion ja muiden alueen rakennusten tulevia korjausprojekteja ajatellen. Oppion tilanne on vaikuttanut myös Seminariumin korjausmenetelmiin. Vuoden aikana välipohjien rakenteet, vasat ja vanhat eristeet purettiin ja uusittiin. Alkuperäiset lattialankut hiottiin ja palautettiin paikoilleen. Välipohjien korjaustavan muuttuminen alkuperäisistä suunnitelmista aiheutti runsaasti kirjeenvaihtoa Senaatti-kiinteistöjen pääsuunnittelijan ja Museoviraston välillä. Tämä kaikki on vaikuttanut rakennuksen valmistumisaikatauluun.

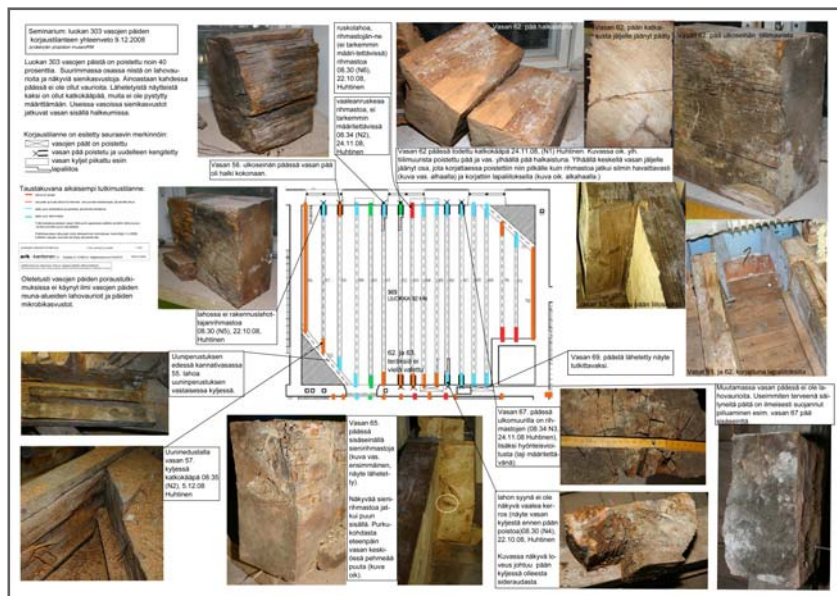
Rakennuksesta purettuja alkuperäisiä lankkuja asennetaan tuleviin näyttelytiloihin ja juhlasaliin. Alakuvassa puuseppä Erkki Toivainen (keskellä) tuomassa höylättyjä lankkuja takaisin Seminariumiin.

Vanhojen massiivipuisten vasojen tilalle asennettiin kertopuupalkit. Kuvat: Riikka Mäkipelkola.

Yliopiston museon toimesta hyvä-kuntoiset hirsirakenteet otettiin talteen mahdollisia myöhempiä Seminaarinmäen rakennusten korjauksia varten. Seminaarinmäeltä puuttuu edelleen vanhojen rakennusten "pankki", josta voisi hyödyntää materiaaleja (ovia, ikkunoita, heloja, hirsii, lautoja) rakennusuojelulla suojeltujen Seminaarinmäen rakennusten peruskorjauksissa.

Rakennustutkijan laatimat dokumentointipohjat ovat olleet apuna vaurioiden kartoittamisessa.

Rakennuksen maalaustyöt aloitettiin ulkomaalauksista. Konsolien väritutkimuksessa löydettiin peittoonmaalattu köynnösaiheinen koristekuvio.

Honkarakenne Oyj:n 50-vuotisjuhlanäyttely toteutettiin Jyväskylän yliopiston museon ja Honkarakenteen yhteistyönä. Kuvassa vas. näyttelyn koonnut Pirita Frigren, yliopiston museon johtaja Janne Vilkkuna ja Honkarakenteen viestintäjohtaja Anita Saarelainen neuvottelevat. Kuva: Pirjo Vuorinen.

arkistoformaattiksi pitkäaikaisarkistointia varten ja tallennettaisiin museon kokoelmiin, mutta ongelmia tuottaa henkilöresurssipula tilapalvelun AV-puolella. Ongelmat ovat estäneet arkistoformaattien tekemisen eikä museo ole toistaiseksi saanut nauhoja arkistoonsa. Tässäkin tilanteessa on tullut vahvasti esille yliopiston tuottamien aineistojen pitkäaikaisarkistoinnin suunnitteleminen.

Honka-museon nimellä käynnistynyt Honkarakenne Oyj:n 50-vuotisjuhlanäyttely toteutettiin Jyväskylän yliopiston museon ja Honkarakenteen yhteistyönä. Näyttely koottiin Karstulaan Wanhat Wehkeet -yrityksen tiloihin, jonne näyttely sijoitettiin pysyvästi. Näyttelyn kokosi museologian opiskelija Pirita Frigren mm. Hongan arkistoista, henkilökunnalta sekä yksityishenkilöiltä kerätyn esineistön, kuvamateriaalin ja muun dokumenttiaineiston pohjalta. Näyttelyn avajaiset pidettiin Karstulassa 24.5. Tilaisuudessa Pirita Frigren esitteli kokoamaansa näyttelyä ja Pirjo Vuorinen välitti tilaisuuteen yliopiston museon tervehdysten. Näyttelyaineistosta toteutettiin myös verkkonäyttely, jota ei ole toistaiseksi julkaistu.

Vaihtuvat näyttelyt

Yliopiston museon ja Keski-Suomen muistiarkiston kokoama Kekristä joulukuun -näyttely lainattiin Turun Luostarinmäen käsityöläismuseolle, jossa se oli esillä 1.12.2007–13.1.2008. Näyttelyn ja sen verkkosivujen keskeisenä sisältönä ovat Keski-Suomen muistiarkistossa säilytettävät Ahti Rytkösen valokuvat. Kekristä joulukuun -näyttely oli esillä Taikun opiskelijoiden Kekrijuhlissa 19.11.

Yliopiston museon kokoama Heikki Savolaisen elämää ja urheilu-uraa esittelevä näyttely oli esillä Joensuun taidemuseon juhlasalissa 29.11.–28.12.

Museon vuosina 2000–2005 kokoamat, edelleen esillä olevat laitosnäyttelyt

- Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Ambiotica, Ylistönrinne
- Educa, 1. ja 2. kerros, Rakennuksen vaiheita esittelevät vitriinit
- Historica, 1. ja 2. kerros, Rakennuksen vaiheita esittelevät vitriinit
- Koulutuksen tutkimuslaitos, Opinkiven aula, Liikunta, 2. kerros, Tahko Pihkalan työhuone ja liikunnanopettajakoulutuksen vaiheet

NÄIN TEKI KARJAN MAA 28.11.2008

Heikki Ilmari Savolaisen elämäkertaan voi tutustua Joensuun taidemuseolla avatussa Hevos-Heikki -näyttelyssä.

Hevos-Heikki -näyttely taidemuseossa

Joensuun taidemuseon juhlasalissa avattiin torstaina Jyväskylän yliopiston tuottama näyttely Hevos-Heikki. Näyttelyssä kerrotaan Joensuussa syntyneen Heikki Ilmari Savolaisen (8.9.1907 – 29.11.1997) elämäkerta. Hänen isänsä oli rakennusmestari ja koti sijaitti Kauppakadulla. Savolainen oli yksi kaikkien aikojen menestyneimmistä telinevoimistelijoista. Hän oli myös kaksinkertainen olympiavoittaja. Olympiauransa aikana hän voitti yhdeksän mitalia; kaksi kultamitalia, yhden hopean ja kuusi pronssia. Hän voitti myös voimistelun maailmanmestaruuden vuonna 1931.

Taidemuseo, entinen Joensuun lyseo, on luonteva paikka näyttelylle, sillä kyseisestä koulusta Heikki Savolainen sai aikanaan kipinän menestykselle urheiluralleen. Savolainen opiskeli lääketieteitä Joensuun lisäksi hän asui myös Kajaaniassa. Avajaisiin osallistunut kajaanilais-syntyinen Joensuun kaupunginjohtaja Juhani Meriläinen muisteli lapsuusvuosinaan tutuksi tulut Savolaisen urheiluvaa perhettä.

Vuonna 2008 toteutettiin ensimmäisen kerran joulukalenteri museon www-sivuilla. Kalenterin luukkujen takaa avautui museon kokoelmissa olevia valokuvia ja niihin liittyviä tekstejä.

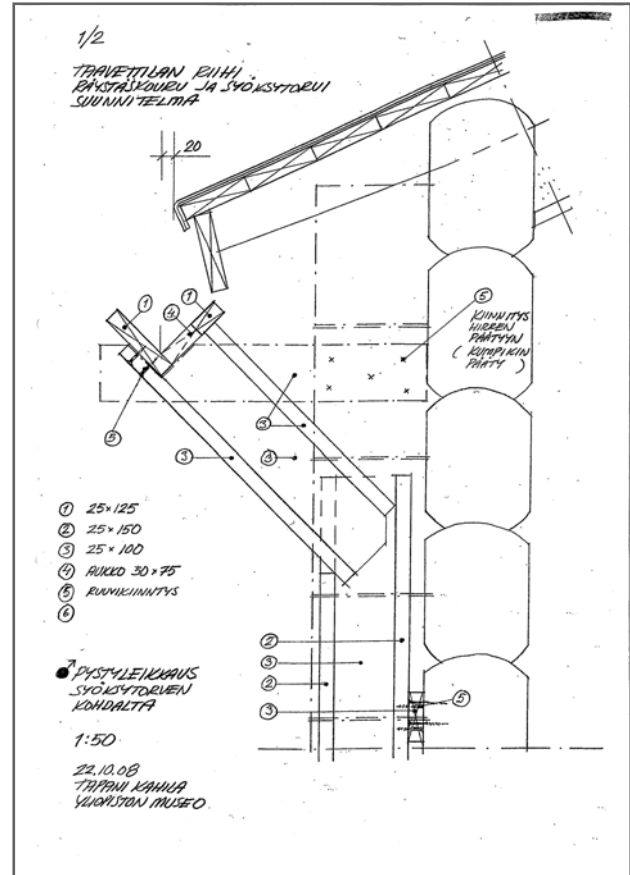
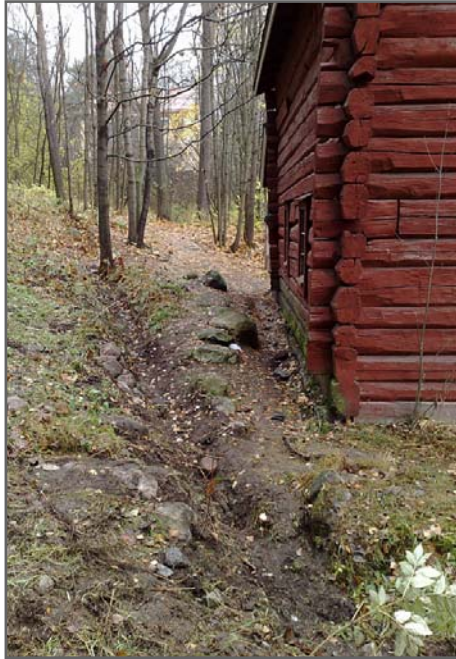
Yliopiston museon kokoama Heikki Savolaisen elämää ja urheilu-uraa esittelevä näyttely oli esillä Joensuun taidemuseon juhlasalissa 29.11.–28.12.

- Musiikin laitos, Musica, 3. kerros
- Niilo Mäki Instituutti (Asemakatu 4), professori Niilo Mäen elämäntyötä esittelevä vitriininäyttely
- Normaalikoulu, Normaalikoulun ala-asteen aula
- OKL:n fysiikan opetusvälineet, päärakennus, huoneen C 118 viereinen käytävä
- OKL:n kuvaamataidonopetuksen vaiheita, päärakennus, 4. kerros
- OKL:n liikunnanopetus, U2 (toinen vitriineistä purettiin vuonna 2008)
- Opettajankoulutuksen vaiheita Jyväskylässä, päärakennus, 3. kerros
- Rehtoraatti, yliopiston eri tiedekuntien vaiheita ja toimintaa, rehtorin viittaa ja käätyjä sekä yliopiston saamia mitaleja ja lahjoja esittelevät vitriinit
- Tapiolan päiväkotia (Kalervonkatu 12), päiväkodin historiasta kertova näyttely
- Varhaiskasvatuksen laitos, rakennus X, 1. kerros

- Yliopistopainon vitriini (Cygnaeuksenkatu 3)
- Lozzin posterinäyttely
- Oppio, 2. krs (vitriini purettiin rakennuksen remontin vuoksi, mutta koottiin uudelleen vuonna 2008)

Laitosnäyttelyiden huoltamista ja seuranta jatkettiin vuoden 2008 aikana. Urheiluhalli U2:n näyttely jouduttiin purkamaan sijainnista johtuneen likaantumisen vuoksi.

Ns. Nanotaloon (Nanoscience Center) valmistui maaliskuussa nanoteknologiaa hyväksi käyttämällä valmistettuja tuotteita esittelevä vitriini yhteistyössä nanotiedekeskuksen kanssa.

Seminaarinmäen rinteessä olevan, Jyväskylän keskusta-alueen vanhimman rakennuksen rakenteissa ilmeni kosteusvaurioita, jotka johtuvat rakennuksen sijainnista rinnemaastossa. Sulamis- ja sadevedet valuvat rinteä alas. Vuonna 2008 rakennusta ja sen ympäristöä korjattiin ISS Palvelujen ja museomestari Tapani Kahilan suunnitelmien mukaisesti. Kuvat: Tapani Kahila.

Verkkonäyttelyt

Vuoden aikana museon sivuilla on ollut nähtävillä seuraavat verkkonäyttelyt:

- Kerran kesällä. Lehtori Yrjö Blomstedtin ja seminaarilaisten partioretki Päijänteellä kesäkuussa 1911: www.jyu.fi/tdk/museo/Blomstedt/partioretki.html
- Kekristä jouluihin, yliopiston museon ja Keski-Suomen muistiarkiston kokoama näyttely Ahti Rytkösen valokuvista: www.jyu.fi/tdk/museo/kekri/kekri.html
- Sanja-Kaisa Jalosen kokoama museon kuvataulukokoelmia esittelevä sivusto: www.jyu.fi/tdk/museo/kuvataulut
- Jyväskylän seminaarissa opiskelleita valtakunnallisesti tunnettuja naisia esittelevä verkkonäyttely: www.jyu.fi/tdk/museo/naisoppilaat
- Seminariumista Schroderukseen, museologian opiskelijoiden kokoama yläkaupungin yön 2007 -näyttely, joka toteutettiin myös verkkonäyttelynä: www.jyu.fi/tdk/museo/sch_julisteet_pieni.pdf
- Kymmenen esinettä museon kokoelmista (www.jyu.fi/museo/kho/10-esinetta-museon-kokoelmista) valmistui vuonna 2008

Museon verkkosivuille on linkitetty myös Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen ja Teknologiakasvatuksen tutkimusyhdistys TEKA ry:n raportteja ja artikkeleita Uno Cygnaeuksesta ja työkasvatusajattelusta, joita ovat laatineet mm. TEKA:n puheenjohtaja KT Tapani Kananoja ja KT Jouko Kantola. Artikkelit löytyvät osoitteesta www.jyu.fi/tdk/museo/kasityo/kasityo.html.

Vuonna 2008 toteutettiin ensimmäisen kerran joulukalenteri museon www-sivuilla (www.jyu.fi/tdk/museo/joulukalenteri/). Kalenterin luukkujen takaa avautui museon kokoelmissa olevia valokuvia ja niihin liittyviä tekstejä. Pääosa sisällöstä liittyi seminaarin aikaan.

Museon suomen- ja englanninkieliset internetsivut siirrettiin vuoden 2007 aikana yliopiston www-sivujen ylläpidossa käyttöönotettuun Plone-järjestelmään. Tästä syystä aiempiin lukuihin vertailukelpoisia tilastoja kävijämääristä ei enää ole saatavilla.

KOULUTUS JA MATKAT

8.1. Pirjo Vuorinen, Tapani Kahila ja Teemu Korkiakangas vierailivat Kuopion museoissa.

10.1. Marja-Liisa Hyvönen osallistui Tutka-koulutukseen.

29.1. museon koko henkilökunta osallistui VPJ- ja HR-koulutukseen.

5.3. Riikka Mäkipelkola osallistui Suomen sisäilmayhdistyksen järjestämään sisäilmastoseminaariin Espoon Dipolissa.

7.3. Marja-Liisa Hyvönen osallistui Elämää mallien kanssa? Prosessimallinnokset osana työkäytänteitä ja toiminnan kehittämistä -koulutustilaisuuteen.

3.–4.4. Mirva Tapper ja Marja-Liisa Hyvönen osallistuivat Diaario ry:n seminaariin Mitä museo myy?

14.–15.4. Marja-Liisa Hyvönen, Teemu Korkiakangas, Mirva Tapper ja Pirjo Vuorinen osallistuivat Suomen museoliiton järjestämään ajankohtaisseminaariin museoiden kokoelmanhallinnasta (Kansallismuseo, Helsinki).

6.5. Marja-Liisa Hyvönen ja Pirjo Vuorinen keskustelivat yli-intendentti Sirkku Döllén kanssa museoiden kuva-arkistokysymyksistä Museovirastossa.

30.5. Porvoon museossa vierailivat Pirjo Vuorinen, Tapani Kahila, Marja-Liisa Hyvönen, Niina Niemi, Mirva Tapper, Pekka Junkala ja Lasse Saari.

5.–8.6. kulttuuritoimikunnan matkalle Tukholmaan osallistuivat Pirjo Vuorinen, Mirva Tapper, Niina Niemi ja Tanja Ruokolainen. Kohteena olivat mm. keskiaikainen Tukholma ja Tukholma kaupungin museo.

16.6. Suomen käsityömuseon järjestämä kesäretki, jonka kohteina olivat Savonlinna, Retretti ja Lusto. Matkalle osallistuivat Pirjo Vuorinen, Marja-Liisa Hyvönen, Mirva Tapper ja Lasse Saari.

26.8. tutustumismatka Kotkan museoihin, kohteina Merikeskus Vellamo, Maretarium, Keisarillinen kalamaja ja Kotkan puistot. Matkalle osallistuivat Marja-Liisa Hyvönen, Tapani Kahila, Tanja Koskela, Lasse Saari, Pirjo Vuorinen, Teemu Korkiakangas.

Syyslukukaudella järjestettiin kampusopas-koulutus, josta valmistui kahdeksan uutta opasta. Kuvassa on menossa opastusharjoitus yliopiston päärakennuksessa. Kuva: Pirjo Vuorinen.

Museo osallistui humanistisen tiedekunnan järjestämään kansainvälisille opiskelijoille tarkoitettuun Finnish Studies -koulutusohjelmaan. Niina Niemi ja Markku Laskujärvi esittelivät kampusten arkkitehtuuria ja taidetta vaihto-opiskelijoille. Kuva: Teemu Korkiakangas.

15.9. Marja-Liisa Hyvönen, Niina Niemi ja Mirva Tapper tutustuivat yliopiston kirjaston kuvataulukokoelmiin Pirkko Audejev-Ojasen opastamana.

5.–7.9. Pirjo Vuorinen osallistui emeritus lehtori Pertti Kalinin opastamalle Viipurin matkalle.

22.9. Marja-Liisa Hyvönen ja Lasse Saari osallistuivat Plone-koulutustilaisuuteen.

13.10. Niina Niemi osallistui XLVI Valtakunnallisille taidemuseopäiville, joilla teemana oli ”Kokoelmat uudessa valossa – Interventio – uudet ripustukset”. Järjestäjänä toimi Ateneumin taidemuseo yhteistyössä Suomen museoliiton kanssa.

2.10. Confluence Wiki -koulutukseen osallistuivat Lasse Saari, Marja-Liisa Hyvönen ja Teemu Korkiakangas.

27.10. Pori: Pirjo Vuorinen, Riikka Mäkipelkola, Tapani Kahila, Marja-Liisa Hyvönen sekä Ark-Kantosen toimistosta Tuija Ilves ja Sanna Kallantie.

18.11. tutustuminen yliopiston kirjaston kokoelmatiloihin. Oppaana toimi Pirkko Audejev-Ojanen. Mukana olivat Pirjo Vuorinen, Tapani Kahila, Mirva Tapper, Teemu Korkiakangas ja Marja-Liisa Hyvönen sekä museologian tuntiopettaja Anne-Maija Malmisalo-Lensu.

21.11. museokaupan neuvottelupäivä Kansallismuseossa Helsingissä. Mirva Tapper ja Marja-Liisa Hyvönen osallistuivat.

Henkilökunta on osallistunut myös Sole TM -koulutukseen. Sole TM -sovellus otettiin käyttöön yliopistossa vuonna 2008 toteutuneen työajan kohdentamiseksi kustannuslaskentaa varten.

TOIMIKUNNAT JA TYÖRYHMÄT

Tapani Kahila, Riikka Mäkipelkola ja Pirjo Vuorinen kuuluivat S-rakennuksen peruskorjauksen suunnittelu- ja työmaakokousryhmään ja osallistuivat kaikkiin rakennuksen peruskorjauksen suunnittelu- ja työmaakokouksiin. Pirjo Vuorinen toimi Jyväskylän yliopiston kulttuuritoimikunnan jäsenenä, Jyväskylän

yliopiston senioriyhdistys JYKYSin johtokunnan jäsenenä ja asiantuntijajäsenenä Alaskan Sitkan luterilaisen seurakunnan historiallisessa toimikunnassa. Museonjohtaja Janne Vilkuna (varsinainen jäsen) ja intendentti Pirjo Vuorinen (varajäsen) olivat yliopiston edustajina Keski-Suomen ilmailumuseosäätiön hallituksessa. Museo kuuluu kansainvälisen museoliiton ICOMin yliopistollisten museoiden järjestöön UMACiin.

TOIMITILAT JA KALUSTEET

G-rakennuksessa museolla on käytössään noin 500 neliötä juuri museon toimintaa varten suunniteltua työ- ja toimistotilaa. Erityisen huomionarvoisia ovat ilmastoltaan säädely kuva-arkistotila, esinetutkimustila kвалaboratorioineen sekä museomestarin työtilat. Museo muutti G-rakennukseen syksyllä 2006, mutta tilojen varustelua on viimeistely vielä toimintakertomusvuonna. Museolla on säilytystiloja yliopiston päärakennuksessa ja Opinkivessä.

Museo huolehtii Seminaarinmäen etelärinteessä sijaitsevasta vanhasta riihestä, joka on Jyväskylän keskusta-alueen vanhin rakennus. Yleisö pääsi tutustumaan riiheen, kun sitä pidettiin auki Yläkaupungin yönä 24.5.

Museolle hankittiin toimintakertomusvuonna kolme tietokonerunkoa ja kaksi näyttöä, LG:n DVD/VHS-tallennin sekä Canon G9 -digikamera. Myös Adoben ohjelmapaketti CS4 hankittiin, mutta sitä ei vuoden loppuun mennessä saatu käyttöön. Yliopiston tietohallintokeskus hoitaa keskitetysti ohjelmien asentamiset, joten museo ei itse voi asentaa koneilleen uusia ohjelmia vaan on riippuvainen tietohallintokeskuksen aikatauluista.

OPETUS, LUENNOT JA TAPAHTUMAT

24.5. Yläkaupungin yö -tapahtumaan liittyen riihi oli auki klo 18–21 oppaana toimi Saara Laukkanen. Yön aikana riihessä vieraili noin 200 henkilöä.

Museo on toiminut museologian opiskelijoiden demonstraatiopaikkana. Museologian opiskelijat toteuttivat dokumentoinnin harjoitustöitään tallentamalla yliopiston nykypäivää (dokumentointiprojekti MSLP022). Vuonna 2008 aiheina olivat yliopiston kirjaston kahvila ja Kirjavitriini-myymäle sekä atk-päällikkö Timo Korvolan, puutarhasuunnittelija Hillevi Kotirannan ja turvallisuuspäällikkö Olli-Pekka Laakson työ.

Emeritusluentosarjassa pidettiin kevätlukukaudella 6 luentoa, jotka järjestettiin Jyväskylän yliopiston päärakennuksen juhlasalissa (C1) iltapäivisin klo 15.15–16.30 seuraavasti:

- Tiistai 22.1. Näkökulmia opettajankoulutuksen kehitykseen Jyväskylässä
Professori, emeritus Paavo Malinen

Kevätalvella 2008 tunnettu taparikollinen murtautui G-rakennukseen. Hän sotki ja rikkoi irtaimistoa sisätiloissa ja vei mukanaan arvo-omaisuutta. Peruskorjauksesta karsittuja turvajärjestelyjä toteutettiin murron jälkeen. Kuvassa murron jälkiä museomestarin työtiloissa. Kuva: Pirjo Vuorinen.

- Tiistai 5.2. Ympäristökemiaa: tuloksia ja tulkintoja
Professori, emeritus Jaakko Paasivirta
- Tiistai 19.2. Ihmisen kehityksen voimavarat
Professori, emerita Lea Pulkkinen
- Tiistai 4.3. Kirjasto-opista informaatiotutkimukseen – manuaalisesta digitaaliseen
Ylikirjastonhoitaja, emerita Oili Kokkonen
- Tiistai 1.4. Kvarkkiainetta etsimässä
Professori, emeritus Vesa Ruuskanen
- Tiistai 15.4. Opetussuunnitelma – teon sana
Tutkimusdosentti, emeritus Erkki Kangasniemi
- 15.9. Pirjo Vuorinen luennoi opettajankoulutuslaitoksen luokanopettajakoulutuksen uusille opiskelijoille Jyväskylän seminaarin opettajakoulutuksen historiasta. Ryhmässä oli 35 opiskelijaa.
- 13.11. ja 27.11. Pirjo Vuorinen luennoi museologian opiskelijoille yliopiston museon dokumentointiprojekteista ja museoiden sopimuskäytännöistä ja dokumentointeihin liittyvistä eettisistä kysymyksistä.
- 21.10. Pirjo Vuorinen piti luennon Valoa kansallemme – Jyväskylän seminaari suomenkielisen opettajakoulutuksen uranuurtajana. Luento kuului

Samana yönä murtautuja vieraili myös peruskorjauksessa olevassa Seminarium-rakennuksessa, jossa hän rikkoi juhlasalin kattokruunut. Kuva: Pirjo Vuorinen.

Keski-Suomen museon, Jyväskylän Seuran ja Jyväskylän seudun kansalaisopiston yhteistyönä toteuttamaan Jyväskylä 170+ -luentosarjaan, jossa pohdittiin Jyväskylän seudun menneisyyttä ja tulevaisuutta eri näkökulmista.

Museo osallistui humanistisen tiedekunnan järjestämään kansainvälisille opiskelijoille tarkoitettuun Finnish Studies -koulutusohjelmaan, jonka tarkoituksena on esitellä Jyväskylän yliopiston kampusten arkkitehtuuria, kulttuurihistoriaa ja taidekokoelmia vaihto-opiskelijoille. Kurssille osallistui keväällä 12 ja syksyllä 7 opiskelijaa. Kurssin opettajina toimivat Niina Niemi, Tanja Koskela ja Pirjo Vuorinen museolta sekä emeritus lehtori Pertti Kalin ja kampusoppaat Minerva Koski ja Markku Laskujärvi.

Kesällä 2008 heinä- ja elokuun aikana Jyväskylän keskusta-alueen vanhimmassa rakennuksessa, Seminaarinmäen rinteessä olevassa riihessä järjestettiin viitena iltana riihi-iltamat. Iltamien organisoijana toimi museon harjoittelija Saara Laukkanen. Esiintyjinä oli neljä paikallista kansanmusiikkiyhtyettä: Karkeampi Kamara, Hurnakko, Airola Sisters ja Elgland kvartetti. Yleisö pääsi tutustumaan suomalaiseen ja slaavilaiseen kansanmusiikkiperinteeseen ja kuuli myös laulelmiä ja teatterisävelmiä. Osana Iltamien ohjelmaa oli lyhyt perehdyttäminen riihen historiaan. Yleisö löysi tiensä riiheen kiitettävästi, yhtä lukuun ottamatta kaikki iltamat olivat loppuunmyytyjä. Riihen koko rajoittaa yleisön määrää, keskimäärin yleisöä oli noin 50 henkilöä esitys. Yleisöltä saatiin runsaasti kiitosta Iltamien järjestämisestä, ja myös toiveita jatkoa ajatellen: jotain lapsille, jotain sanataiteeseen liittyvää, jonkinlaisia yhteislauluiltoja ym. Lisäksi saatiin ilmoittautumisia esiintyjiltä, jotka olisivat kiinnostuneita tulemaan keikalle esimerkiksi seuraavana kesänä.

Pirjo Vuorinen esitteli yliopiston museon toimintaa ja Seminariumin restaurointia 26.9. Oulun yliopiston kulttuuritoimikunnalle ja 9.10. pietarilaisten museoiden edustajille Jykes Oy:n järjestämässä Pietari-päivässä yhdessä Tanja Ruokolaisen kanssa sekä

Museologian opiskelijat toteuttivat dokumentoinnin harjoitustöitään tallentamalla museon yliopiston nykypäivää. Vuonna 2008 aiheina olivat mm. atk-päällikkö Timo Korvolan työ ja yliopiston kirjaston Kirjavitriini-myymäle. Yläkuvassa Seminaarinmäen mikrotuen työhuone. Alakuvassa Leena Omari haastattelee Harri Hirvää Kirjavitriinin tiloissa yliopiston kirjastossa. Kuvat: Jarkko Böhm ja Marja Lehto.

Purkutöiden yhteydessä Jyväskylän ammattikorkeakoulun päärakennuksen ullakolta löytyi keväällä 2008 katkennut marmoriristi. Havaittuaan kenen hautaristi oli kyseessä mukana purkutöissä ollut Tuija Takala pelasti sen joutumasta kaato paikalle. Risti on ollut runoilija Isa Aspin haudalla Jyväskylän vanhalla hautausmaalla. Ei ole tiedossa miten risti on päätynyt ammattikorkeakoulun, entisen keskuskansakoulun, ullakolle.

Tuija Takala liitti ristin osat yhteen ja toimitti sen yliopiston museolle. Museomestari Tapani Kahilan kunnostama risti palautetaan vuonna 2009 Isa Aspin haudalle, jonka hoidosta Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta huolehtii. Kuvassa Tuija Takala (vas.) ja ylioppilaskunnan pääsihteeri Minna Hautamäki. Kuvat: Niina Niemi, Riikka Mäkipelkola, Tapani Kahila.

Jyväskylän seminaarissa opiskellut Lovisa (Isa) Asp (1853–1872) on yksi 1800-luvun tunnetuimmista suomalaisista naislyyrikoista. Kesken opintojensa kuollut Isa Asp alkoi seminaarissa kirjoittaa runoja suomeksi aiemman ruotsin sijasta.

yliopistopäivien senioritapaamisessa 9.10. Lisäksi hän esitteli Seminaarinmäen kampuksen kulttuurihistoriaa Viron suurlähettiläs Merle Pajulalle 20. helmikuuta Keski-Suomen Viro -seuran järjestämien Viron tasavallan 90-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä, 22.4. Udmurtian kansallismuseon tutkijalle Svetlana Khakimovalle ja Udmurtian yliopiston kasvatustieteen tutkija Edvard Khakimoville yhdessä Tanja Ruokolaisen kanssa, 19.8. Suomen yliopistojen rekryointipalveluiden edustajille ja 11.12. yliopistojen tilapalveluiden edustajille. Kansallinen kulttuuriliitto ry:n syyspäivien edustajille Pirjo Vuorinen esitteli Seminaarinmäen kulttuurihistoriaa 20.9.

Taiteen ja kulttuuritutkimuksen laitos sekä museo organisoivat kevätlukukaudella Näkökulmia rakennettuun kulttuuriympäristöön -kurssin (TAIA283 5 opintopistettä) taidehistorian aine- ja syventävien opintojen opiskelijoille. Taikussa koordinoinnista vastasi Ulla Pohjamo ja museolta kurssin opetuksesta vastasivat Riikka Mäkipelkola ja Pirjo Vuorinen. Luentojen lisäksi kurssiin liittyi opastettuja kierroksia Seminaarinmäellä ja Älylässä. Kurssiin kuuluneen oppimistehtävän aineistoina opiskelijat käyttivät museon rakennustutkimusarkistoa. Kurssille osallistui 48 opiskelijaa. Kurssi oli jatkoa museon ja Taikun järjestämille rakennetun kulttuuriperinnön kursseille, joista viimeisin pidettiin vuonna 2005 yhdessä OKL:n kanssa.

Riikka Mäkipelkola osallistui Oppio- ja Seminarium-rakennusten työmaainfotilaisuuksiin esittelemällä kummankin kohteen rakennushistoriaa ja erityispiirteitä 6.2. ja 11.9. Jälkimmäisessä tilaisuudessa Pirjo Vuorinen esitteli Seminarium-hankkeen tavoitteita yliopiston museon kannalta.

JULKAISUT

Tittonen, Emmi: The Crisis of the Finnish Data Processing Museum Association, A Practical Use of Museality. Nordisk Museologi. 1–2/2008. s. 169–182.

KAMPUSOPASTOIMINTA

Kampusopastointia aloitettiin museon ja kulttuuritoimikunnan yhteistyönä vuonna 1998, jolloin järjestettiin ensimmäinen kampusopastokoulutus. Toimintakertomusvuoden aikana museo ja kulttuuritoimikunta järjestivät neljännen kampusopastokoulutuksen, jonka kurssinimenä oli Kulttuuriopas HTKP151. Suoritettua kurssia sai 2 opintopistettä. Syyslukukauden loppuun mennessä kurssin oli suorittanut kahdeksan uutta opasta. Kurssin koordinaattoreina toimivat Asta Ruodemäki ja Pirjo Vuorinen, joka myös toimi yhtenä kurssin opettajana yhdessä Riikka Mäkipelkolan kanssa. Kouluttajina oli kulttuuri-, historia- ja luonnontieteiden asiantuntijoita. Vanhat kampusopastukset opastivat vuoden aikana yliopiston eri kampuksilla yhteensä 22 kertaa.

TIEDOTUS

Museon toiminnasta tiedotettiin lehdistössä, radiossa ja internetissä sekä jakamalla erillisiä mainoksia.

SIDOSRYHMÄT

Toimintakertomusvuonna museon kulttuurihistoriallisen osaston tärkeimpiä sidosryhmiä olivat yliopiston kulttuuritoimikunta, yliopiston ja korkeakoulun alumniyhdistys JYKYS, ylioppilaskunta, yliopiston normaalikoulu, Keski-Suomen matkailuyhdistys ry.

ja Jyväskylän kaupungin matkailutoimi sekä Keski-Suomen Muistiarkisto. Yhteistyö Jyväseudun museoiden kanssa on jatkunut aikaisempien vuosien tapaan.

LAATUTYÖ

Sekä yliopistolaki että kansainväliset sopimukset, mm. Bolognan prosessi, velvoittavat yliopistoja kehittämään laatujärjestelmäänsä. Kaikki Suomen korkeakoulut ovat sitoutuneet laadunvarmistusjärjestelmänsä rakentamiseen ja auditointiin vuoteen 2011 mennessä. Jyväskylän yliopiston hallitus on 13.12.2006 hyväksynyt laatupolitiikan, jossa yliopiston laatutyön periaatteet on määritelty.

Laadunvarmistusjärjestelmän päädokumentti on laatukäsikirja, johon kuvataan se, miten toiminnot hoidetaan tällä hetkellä. Yliopiston laitoksille on nimetty laatuvaastavat, joiden tehtäviin kuuluu mm. kirjoittaa ja koota laatukäsikirjaa ja tehdä laatutyötä tutuksi yksikössään. Museon laatuvaastavia ovat Pirjo Vuorinen ja Marja-Liisa Hyvönen. Joulukuussa 2007 valmistui ensimmäinen versio museon laatukäsikirjasta, ja se on nähtävillä osoitteessa www.jyu.fi/museo/laatu. Museon luettelointiprosessi on kuvattu myös prosessinkuvauskaavioilla (QPR). Laatutyöhön liittyen henkilökunnan tehtäväkuvaukset päivitettiin ja liitettiin laatukäsikirjaan. Lisäksi vuoden aikana työstettiin mm. kokoelmien hallintaan ja käsittelyyn liittyvää ohjeistusta. Yliopiston laatutyön auditointiaineiston näytöt ja näytteet -osioon liitettiin museolta Seminaarinmäen restaurointi- ja korjaushankkeiden laadun kehittäminen.

Museon johtokunta hyväksyi laatukäsikirjan ensimmäisen version kokouksessaan 14.5.2008. Museon laatujärjestelmän sisäisen auditoinnin suunnittelukokous oli 7.5., ja sisäinen auditointi järjestettiin 20.5. Auditoitavana osa-alueena oli strateginen johtaminen. Läsä olivat auditointijat Keijo Mäntykoski ja Mirja Tervo

sekä suunnittelija Soile Väänänen. Museon edustajina läsnä olivat johtokunnan puheenjohtaja Heikki Hanka, museon johtaja Janne Vilku, varajohtaja Janne Kotiaho, intendentit Pirjo Vuorinen ja Tanja Koskela sekä museoamanuenssi Marja-Liisa Hyvönen. Auditointiraportin yhteenvedossa todetaan: *”Museon oma laatutyö on edennyt pitkälle. Auditointikohteena ollut strategisen johtamisen laadunjärjestelmä on auditointiajankokulmasta perusteltu ja toimiva. Museon sisällä vallitsee myös avoin ja luottamuksellinen, kaikista asioista keskustelun mahdollistava toimintakulttuuri. Toimintatapa mahdollistaa tarvittaessa nopeankin reagoinnin halutun toiminnan käynnistämiseksi. Laatutyön juurtuminen osaksi museon toimintaa näkyy mm. lukuisina hyvinä käytäntöinä.”*

Jyväskylän yliopiston laadunvarmistusjärjestelmän ulkoinen auditointi järjestettiin 1.–3.12. Museo ei ollut auditoitujen yksiköiden joukossa.

Rakennustutkija Riikka Mäkipelkola valmistui maisteriksi heinäkuussa 2008. Kuva: Niina Niemi.

Tanja Ruokolainen jatkoi Seminaarinmäen pienoismallin kokoamista. Pienoismalli ilmentää alueen tilannetta 1910-luvulla, ja se tulee esille museon uuteen perusnäyttelyyn Seminarium-rakennukseen. Kuvat: Tapani Kahila.

LUONNONTIETEELLINEN OSASTO

HENKILÖKUNTA

Luonnontieteellisellä osastolla työskenteli viisi vakituista työntekijää; intendentti, konservaattori, suunnittelija, asiakaspalvelusihteeri ja museomestari, joista museomestari on kulttuurihistoriallisen osaston kanssa yhteinen. Oman henkilökunnan lisäksi museolla työskenteli 18 määräaikaista työntekijää ja harjoittelijaa. Määräaikaisen henkilökunnan palkkaus järjestettiin Jyväskylän kaupungin vuosittaisesta avustuksesta. Lisäksi työministeriön kautta järjestyi rahoitusta nuorten työharjoittelijoiden palkkaamiseen. Työvoimaa tarvittiin erityisesti museon avoinnapiitoon (museo on auki myös iltaisin ja viikonloppuisin), kokoelmien digitointiin ja vaihtuvien näyttelyiden suunnittelutyöhön.

Vakinainen henkilökunta

Koskela Tanja, intendentti

luonnontieteellisen osaston esimies, kokoelmat ja näyttelytoiminta, tutkimukseen ja tiedottamiseen liittyvä toiminta, osaston henkilöstö- ja talousasiat

Mäntynen Jarkko, konservaattori

eläinten konservointi, nahka- ja luukortiston ylläpito, kokoelmien hoito, asiakaspalvelu, opastus

Kotiranta Hillevi, suunnittelija

puutarhaan liittyvät työt, kasvien ja siementen hankkiminen, puutarharekisterin ylläpito, istutusten hoidon ja kunnossapidon asiantuntija-apu Senaattikiinteistöjen Keski-Suomen kiinteistöalueelle, talousasiat, asiakaspalvelu

Peltola Seija, asiakaspalvelusihteeri

asiakaspalvelu, opastus, markkinointi ja tiedotus, museokaupan hoito, harjoittelijoiden ohjaus

Kahila Tapani, museomestari (yhteinen kulttuurihistoriallisen osaston kanssa)

näyttelyiden visuaalinen ja tekninen suunnittelu ja toteutus, näyttelyn piirrokset ja valokuvaajan tehtävät

Tilapäinen henkilökunta

1. Museon varoin (kaupungin vuosittainen avustus)

Malmi Seppo, konservantori, 1.1.–31.3.

eläinten täyttäminen

Kuntsi Satu, suunnittelija, 1.1.–30.6. ja 1.11.–31.12.
hyönteiskokoelma-, nahka- ja luutietojen GBIF-tietokantajärjestelmään siirtäminen

Kulmala Kari, projektiapulainen, 1.–31.1. ja 1.11.–31.12.

selkärangattomien määritys, selkärangatonkokoelmien järjestäminen, asiakaspalvelu

Ahonen Hannu, konservantori, 1.–31.12.

eläinten konservointi ja osallistuminen vaihtuvan näyttelyn suunnitteluun

Kunttu Panu, suunnittelija, 1.3.–30.4. ja 1.–31.12.
sieninäytteiden tarkistaminen, rekisteröinti ja koelmiin sijoittaminen

Ruokolainen Tanja, museoapulainen, lokakuu-marraskuu (yht. 93 t).

museon näyttelytekstien kääntäminen venäjän kielelle

Parkkinen Kaisa, museoapulainen, loka-joulukuu (yht. 162 t).

aineiston kerääminen ja tekstien suunnittelu Lentämisen ihme -näyttelyyn

2. Työministeriön varoin

Keikkala Simo, työharjoittelija, 1.2.–31.3.

kasvinäytteiden kunnostus ja asiakaspalvelu

Syrjälä Jussi, työharjoittelija, 3.3.–3.6.

kasvinäytteiden rekisteröinti Kastikka -tietokantaan, asiakaspalvelu, opastus

Laasasenaho Kari, työharjoittelija, 3.9.–31.12.

asiakaspalvelu, opastus, kasvinäytteiden rekisteröinti Kastikka -tietokantaan, Lentämisen ihme -näyttelyn teossa avustaminen, päiväkotiryhmien jouluaskartelun suunnittelu ja ohjaaminen

Sylgren Ari, työharjoittelija, 28.11.–18.12.

kasvinäytteiden käsittely, päiväkotiryhmien jouluaskartelussa ohjaaminen

3. Opiskeluun liittyvä harjoittelu

Pyhtilä Pertti, työelämään orientoivat opinnot (6 op, museologia, Jyväskylän yliopisto), kevät.

Seminaarinpuiston (ja osittain muunkin kasvitieteellisen puutarhan) dokumentointi, Flooran-päivän järjestäminen, opastukset kasvitieteellisessä puutarhassa sekä puutarhan tiedotussuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen

Paavolainen Johanna, työssäoppiminen (kaupan ja palvelun yksikkö, Jyväskylän ammattiopisto), 17.4.–29.5.

asiakaspalvelu, opastus

Koivu Maija, valtionhallinnon harjoittelu (bio- ja ympäristötieteet, Jyväskylän yliopisto), 19.5.–18.8.

asiakaspalvelu, opastus, Satumetsän tarinoita -näyttelyn tekoon osallistuminen, geologian tehtäväpaketin suunnittelu

Kärkkäinen Sonja, erikoistumisharjoittelu (maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma, Jyväskylän ammattikorkeakoulu), 2.6.–31.7.

Luonnonyrteistä kertovan verkkonäyttelyn suunnittelu, asiakaspalvelu, kasvinäytteiden rekisteröinti Kastikka -tietokantaan

Rahkonen Joel, työskentely tutkimusryhmässä (bio- ja ympäristötieteet, Jyväskylän yliopisto), 4.8.–3.9.

Kasvinäytteiden rekisteröinti Kastikka -tietokantaan, Kuumentavia skenaarioita & viilentäviä valintoja -näyttelyn teossa avustaminen

Tuukkanen Laura, työssäoppiminen (kaupan ja palvelun yksikkö, Jyväskylän ammattiopisto), 23.9.–3.11.

asiakaspalvelu, opastus, Kuumentavia skenaarioita & viilentäviä valintoja -näyttelyn teossa avustaminen

Hietanen Veera, työelämään orientoivat opinnot (6 op, museologia, Jyväskylän yliopisto), 27.10.–5.12.

Uuden jouluseiminäyttelyn suunnittelu ja toteutus, päiväkotiryhmien jouluaskartelun suunnittelu ja ohjaaminen, asiakaspalvelu, opastus, tiedotus

Seppo Malmi konservoimassa Ähtärin eläinpuistosta saatua sutta. Tuhkimo-naarassusi oli loukkaantunut toisen suden puremasta ja jouduttiin lopettamaan. Kuva: Tapani Kahila.

Viikonloppu- ja iltapäivystyksissä työskentelivät tuntityöntekijöinä Marika Kolehmainen, Maiju Mikkonen, Johanna Paavolainen, Saara Tapaninen ja Minna Tolppanen. Museo-opastuksia pitivät Maija Aarva, Maiju Mikkonen, Jonna Niiniaho, Johanna Paavolainen, Kaisa Parkkinen ja Minna Tolppanen.

KOKOELMAT

Kuolleita lintuja vastaanotettiin 44 ja nisäkkäitä 6 (mm. yksi susi). Osa näistä ja vanhemmista näytteistä konservoitiin. Toimintakertomusvuoden kartunta oli yhteensä 5380 näytettä. Hyönteisnäytteitä vastaanotettiin 2959 ja kasveja 1623 näytettä. Suurin lahjoitus oli Kari Kulmalan 2791 hyönteistä, joista perhosia 1799. Veli Saari lahjoitti 225 sammalta ja 744 kasvidiaa, Esteri Ohenoja 106 sientä ja Teemu Rintala 101 ludetta. Vaajakosken koulun lahjoitus sisälsi 1361 putkilokasvia, seitsemän jäkälää, kaksi

sammalta, 93 linnunmunaa, 16 simpukkaa ja kotiloa, 18 täytettyä lintua ja kolme täytettyä nisäkstä. Pauli Bagge määrittäi kokoelmista 338 kukkakärpästä ja Jukka Salmela 50 vaaksiaista. Kokonaisnäytemäärä toimintakertomusvuoden lopussa oli 267178 (ks. liite 1)

Kokoelmatietojen digitointi

1. GBIF-portaali

Global Biodiversity Information Facility (GBIF) (<http://data.gbif.org>) on vuonna 2001 perustettu kansainvälinen organisaatio, joka pyrkii kaiken olemassa olevan biodiversiteettitiedon digitalisoimiseen. GBIF:n tavoitteena on luoda maailmanlaajuinen verkosto yksittäisten instituutioiden kuten museoiden ja yliopistojen ylläpitämistä tiedon tarjoajista. Jyväskylän yliopiston museon luonnontieteellinen osasto rekisteröityi GBIF-portaaliin alkuvuodesta 2007. Portaaliin liittyminen lisää merkittävästi museon luonnontieteellisten kokoelmien museoarvoa, koska

Jouluseimen uudistamistöissä harjoittelijat Kari Laasasenaho ja Veera Hietanen. Kuva: Tanja Koskela.

kokoelmatiedot ovat sitä kautta maailmanlaajuisessa tutkimuskäytössä siteerausta vastaan.

Vuoden 2008 loppuun mennessä GBIF-portaalin kautta oli saavutettavissa luonnontieteellisen osaston 63394 museonäytettä (eli 24 % näytteistä) sisältäen suurimman osan kasvi-, sieni-, lude-, nahka- ja luukokoelmista sekä osan kovakuoriaisista ja perhosista. Vuoden 2009 aikana museokokoelmien digitoiminen jatkuu, ja myös museon ja yliopiston ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden omistaman tiedon jakamiseksi museon välityksellä on vireillä hankkeita. Kokoelmatietojen digitoiminnin ja GBIF-portaaliin liittämisen haastavuutta lisää erityisesti se, että eri rekisterit/tietokannat (ks. alla) eivät ole keskenään yhteensopivia, joten rekisteritietoja on muokattava GBIF-portaaliin liitettäessä.

2. Muut rekisterit

Suomen luonnontieteellisten museoiden yhteisen putkilokasvirekisteriin Kastikka-tietokantaan rekiste-

roitiin toimintavuoden aikana 3248 näytettä. Yhteensä tietokannassa oli vuoden lopussa 38430 näytettä.

Tallennettiin Excelille kaikki maaperä- ja fossiilinäytteet ja osa kivinäytteistä (57 % näytteistä tallennettu, puuttuvat kasvatusopillisen korkeakoulun näytteet).

Tallennettiin museon omaan sienirekisteriin 3435 näytettä. Toimintavuoden lopussa rekisterissä oli 9550 näytettä.

NÄYTTELYT

Perusnäyttely "Perintönä ympäristö"

Näyttely esittelee Keski-Suomen luontoa vanhimmasta kallioperästä 2000-luvun kohteisiin. Perusnäyttelyn rakentaminen on toteutettu Länsi-Suomen lääninhallituksen Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) myöntämin varoin.

Näkymä Kuumentavia skenaarioita & viilentäviä valintoja -näyttelystä. Kuva: Tapani Kahila.

Toimintakertomusvuonna museokaupan eteen tehtiin uusi dioraama, johon sijoitettiin Korpilahdella edellisenä syksynä ammuttu karhu. Susidioraaman toinen susi vaihdettiin alkuvuodesta Ähtärin eläinpuistosta saatuun naarassusi Tuhkimoon. Vaarunvuori-dioraamaan lisättiin neljä sarviajakkoa, kaksi havupuun kantojäärää ja nastakehrääjä sekä em. dioraaman sivulle olevaan pikkuvitriiniin kolme hevostuurausta.

Vaihtuvat näyttelyt

Jouluseimi, 1.–17.1. ja 28.11.–31.12

Luonto- ja jouluaiheinen installaatio museon ulkoikkunassa. Seimen täytetyt eläimet korvattiin pehmoleluilla ja taustalle laitettiin talvinen kuva sekä lisättiin jouluseimen historiasta kertova teksti.

Safariseikkailu Tansaniassa, 1.–13.1.

Näyttelyssä oli esillä Jari Heinon Tansanian luonnonpuistoista ottamia villieläinaiheisia valokuvia ja Sari Bambergin näihin kuviin liittyviä runoja. Suomen metsästysmuseosta Riihimäeltä näyttelyyn oli lainattu leopardi, kirkindikdik ja puna-antilooppi.

Vuoden luontokuvat 2007, 18.1.–16.2.

Vuoden luontokuvat -kilpailun voittajakuvat. Suomen luonnonvalokuvaajat ry:n kiertonäyttely.

Jääkauden jäljet, 22.2.–30.5.

GTK:n ja Metsähallituksen kiertonäyttely kertoi viimeisen jääkauden jäljistä Suomen luonnossa.

Satumetsän tarinoita, 6.6.–28.9.

Satujen maailmaan pohjautuva luontokuvanäyttely. Näyttelyn valokuvat ja tekstit pohjautuivat Sari Kanalan Kuinka hirvi sai sarvensa ja Hannu Ahosen Marjatta-kirjoihin.

Kuumentavia skenaarioita & viilentäviä valintoja, 3.10.–31.12.

Luontotalo Villa Elfvikin kiertonäyttelyssä pohdittiin ilmastonmuutosta tavallisen ihmisen näkökulmasta. Näyttelyä oli täydennetty luontomuseon omilla lajinnäytteillä sekä Tulevaisuuden uhkakuvia vai todellisuutta? -valokuvasarjalla (kuvat: Hannu Ahonen).

Museomestari Tapani Kahila uusimassa perusnäyttelyn tähtitaivasta. Verstas tila sijaitsee G-rakennuksessa. Kuva: Tapani Kahila.

Muut näyttelyt

- Haapasuo talvella -dioraama. Mäkihön juustola, Leivonmäki
- Rutajoki kesällä -dioraama. Vanhan Penttilän viinitila, Leivonmäki
- Jyväskylän kaupunkiluontoa -dioraama. Jyväskylän matkakeskus
- Rutajoki-Päijänne -dioraama. TB -huoltamo Leivon huoltamo Oy, Leivonmäki
- Seminaarinmäen uhanalaisia eliöitä -dioraama. Jyväskylän yliopiston kirjasto
- Keski-Suomen metsä- ja vesiluontoa -dioraama. Bio- ja ympäristötieteiden laitos
- Joutsenäiti poikasineen -dioraama. Keski-Suomen keskussairaalan synnytysosasto
- Tehtiin ja lainattiin viikon ajaksi 28 kivinäytettä käsittävä näyttely Jyväskylän maalaiskunnan Palokkaan Luhtisen päiväkeskukselle. Näyttelyn näki päiväkeskuksen henkilökunta, asiakkaat ja kolme päiväkotia.

Verkkonäyttelyt

- Kaupunkimetsän salattu kevät -näyttely, www.jyu.fi/tdk/museo/MULTIMEDIA/nettiin/
- Luonnon monimuotoisuus -näyttely (näyttely on esillä myös Vesilinnan ulkoikkunoissa), www.jyu.fi/tdk/museo/monimuotoisuus.pdf
- Luontomuseon toimintaa (näyttely on esillä myös Vesilinnan ulkoikkunoissa), www.jyu.fi/tdk/museo/toiminta.pdf
- 10 näytettä luontomuseon kokoelmista -näyttely, www.jyu.fi/erillis/museo/luonto/10-naytetta-luontomuseon-kokoelmista

KÄVIJÄT

Museo oli avoinna ti–pe klo 11–18 ja la–su klo 12–17. Ennakkovarauksesta museo oli ryhmille avoinna myös muina aikoina. Pääsylippujen hinnat olivat: aikuiset 4 e, opiskelijat 2 e, alle 18-vuotiaat sekä museologian ja biologian opiskelijat ilmaiseksi, ryhmät (yli 10 hlöä/ryhmä) 3 e/henkilö. Perjantaisin museoon oli vapaa

Turkin presidentti Abdullah Gül ja rouva Hayrūnisa Gül vierailivat yliopistopäivien yhteydessä 9.10. pikaisesti myös luontomuseossa. Hirveä esittelemässä intendentti Tanja Koskela. Kuva: Petteri Kivimäki.

pääsy. Kokoelmiin ja näyttelyihin tutustui 16254 kävijää, joista maksaneita oli 2501 ja ulkomaalaisia 1809. Kävijöistä 30 % oli koululais- ja päiväkotiryhmiä (ks. liite 2).

Vajaan seitsemänsadan kävijän vähennys verrattuna vuoteen 2007 voi johtua koulujen supistuneista mahdollisuuksista järjestää luokkaretkiä. Sateinen heinäkuu 2008 taas oli huomionarvoinen sikäli, että kävijämäärä kasvoi suhteessa edelliseen vuoteen.

TAPAHTUMAT

Jyväskylä-päivänä 22.3. ja Kansainvälisenä museopäivänä 18.5. museoon oli ilmainen sisäänpääsy. Edellisenä päivänä kävijöitä oli 53 ja jälkimmäisenä 80.

Flooran päivänä 13.5. museo vei yliopiston rehtori Aino Salliselle perinteisen kukkatervehdyksen. Kukkavihko oli sidottu Flooran päivän tapahtuman kukansidontanäytöksessä.

Yläkaupungin yö -tapahtuman aikana 24.5. museo oli auki klo 15–21. Sisäänpääsy oli ilmainen ja kävijöitä oli 114.

4.10. Seniorimessuilla Kaupunginteatterin lämpiössä museolla oli oma osasto. Osastolla päivystivät harjoittelijat Kari Laasasenaho ja Laura Tuukkanen.

9.10 Turkin presidentti Abdullah Gül ja rouva Hayrūnisa Gül seurueineen vierailivat museolla.

10.10. Jykesin Pietarin-päivässä Tanja Ruokolainen esitteli luontomuseon näyttelyitä pietarilaisille yrittäjille ja kulttuurityöntekijöille. Paikalla oli 35 henkilöä.

22.10. Keski-Suomen eläinsuojeluyhdistyksen tiedotus- ja keskustelutilaisuus eläinsuojeluvalvonnasta. Tilaisuuteen osallistui 20 henkilöä.

20.11. Lassi Rautiaisen susiaiheinen luontokuva-ilta. Tilaisuus järjestettiin yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Osallistujia oli 68 henkilöä.

29.11. klo 9.30–11.30 museolla järjestettiin Älä osta mitään -päivän tempaus. Paikalla olleet JAPA ry:n edustajat antoivat vinkkejä ilmastoystävällisem-

pään elämään ja punnitsivat päästöjä. Paikalla kävi 35 henkilöä.

9.–10.12. luonnontieteellinen osasto oli mukana yliopiston joulutorilla. Torilla päivystivät Kari Laasasenaho, Johanna Paavolainen ja Kari Kulmala. Myynti oli 163 euroa.

TALOUS

Perusnäyttelyn rakentaminen on toteutettu museon toimintabudjetin ulkopuolisella rahoituksella, Länsi-Suomen lääninhallituksen Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) myöntämin varoin. Hanke päättyi heinäkuussa 2005. Perusnäyttelyä on täydennetty EAKR-hankkeen päätyttyä Jyväskylän kaupungin tukivaroin. Kaupungin tukivaroin toteutettiin myös vaihtuvia näyttelyitä.

Alkuvuodesta museokauppaan saatiin uusi tietokonepohjainen BasWare-kassajärjestelmä. Museokaupan myyntituotteita olivat julkaisut, postikortit, oppimateriaali, muisto- ja koriste-esineet, korut, lintujen ruokinta-automaatit, palapelit, ennakkotilaukset koristepuiden taimista ja makeiset. Ehtona myynnille on keskisuomalaisuus ja luontoaihe. Museokaupan arvonnäisäveroton tuotto oli 8945 euroa.

Pääsymaksu on aikuisilta neljä euroa, yli kymmenen hengen ryhmissä kolme euroa ja opiskelijoilta kaksi euroa. Bio- ja ympäristötieteiden ja museologian opiskelijat pääsivät ilmaiseksi. Maksullisen opastuksen voi tilata koulutetuilta oppailta. Opastus maksoi 46 euroa. Sunnuntai- ja iltaopastus on 60 euroa. Kaupungin kouluille ja päiväkodeille opastus on ilmainen. Pääsylippujen ja opastuksien arvonnäisäveroton tuotto oli 9226 euroa. Kokonaiskävijämäärä oli 16254, josta maksaneita oli 15 %.

Ulkopuolista rahoitusta hankittiin myymällä viheralueiden hoidon osaamista Senaatti-kiinteistölle suunnittelija Hillevi Kotirannan toimiessa viheralueiden hoidon asiantuntijana ja opastajana.

TOIMITILARESURSSIT

Luontomuseon toimisto-, työ-, näyttely- ja kokoelmatilat olivat vuonna 2008 yhteensä noin 800 m². Näistä toimisto/työtiloja oli noin 68 m². Näyttelytiloja oli yhteensä noin 260 m, josta 26 m² on käytössä vaihtuvien näyttelyiden tilana. Suurin osa näyttelytiloista koostuu pysyvän näyttelyn (Perintönä ympäristö) tiloista sekä toimintatilasta (19,7 m²). Kokoelmien säilytystiloja museolla oli käytössä 214 m² ja näyttelyiden käsittely- ja konservointitiloja 42,7 m². Nämä tilat sijaitsivat Harjun Vesilinnassa. Lisäksi museolla oli yhteensä 40 m² säilytystiloja päärakennuksen kellarissa.

SIDOSRYHMÄT

Toimintavuonna tärkeimpiä sidosryhmiä olivat Jyväskylän museot, Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän yliopiston bio- ja ympäristötieteiden laitos, Metsähallitus, Jyväskylän kasvitieteellisen puutarhan ystävien yhdistys, Jyväskylän puutarhaseura ry, Jyväskylän Seudun luonnonsuojeluyhdistys ry, Jyvässeudun hyönteiskerho, Jyvässeudun sieniseura, Keski-Suomen lintutieteellinen yhdistys ry, Keski-Suomen ympäristökeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Matkatoimisto Jyväskylään Oy ja Ravintola Vesilinna.

Luontoyhdistykset ja -kerhot pitivät kokouksia ja lajien tunnistukseen liittyviä opintotilaisuuksia museolla. Bio- ja ympäristötieteen laitoksen tutkimusryhmillä oli merkittävä panos museon kokoelmien täydentymisessä ja tieteellisessä käytössä.

TIEDOTUS

17.1. Keski-Suomen viikko: ”Vuoden luontokuvat luontomuseossa”. Vuoden luontokuvat 2007 -näyttely.

19.1. Suur-Jyväskylän lehti: ”Vuoden luontokuvat ihailtavina Vesilinnassa”. Vuoden luontokuvat 2007 -näyttely.

23.1. Keskisuomalainen: ”Kasvitieteellinen puutarha katosi Seminaarinmäelle”. Aiheena puiston nykyinen huono kunto.

2.2. Jyväskylän kaupungin tiedotuslehti: ”Vuoden luontokuvat esillä Luontomuseossa”. Vuoden luontokuvat 2007 -näyttely.

28.2. Keski-Suomen viikko: ”Jääkauden jäljet -näyttely luontomuseossa”.

6.3. Keskisuomalainen: Mieliideosastolla kuva museon dioraaman susista. Kuvateksti: ”Keski-Suomen luontomuseon Suuria petoja -näyttelyssä esiteltiin alkuvuonna muun muassa susia”.

12.3. Jyväskylän ylioppilaslehti 5/08: ”Yliopiston puutarhassa lähes 2000 kasvia”. Puutarhan historiaa ja nykyisyyttä.

3.4. Keski-Suomen viikko: ”Jääkauden jäljet Harjulla”. Jääkauden jäljet -näyttely.

7.4. Jyväskylän ylioppilaslehti 6/08: ”Hevoskastanja ja varjoirtti”. Aiheena em. lajit Seminaarinpuistossa.

8.4. Kaksplus 4/08: ”Uimahallista museoon ja soppabaariin”. Artikkelit Jyväskylän nähtävyyksistä sisältäen lyhyen kuvauksen luontomuseosta ja kuvan ”Älä koske hirveen” -pinssistä.

21.4. Jyväskylän ylioppilaslehti 7/08: ”Pähkinäpensas ja pystykiurunkannus”. Aiheena em. lajit Seminaarinpuistossa.

5.5. Jyväskylän ylioppilaslehti 8/08: ”Siperianlehtikuusi ja kevätlinnunherne”. Aiheena em. lajit Seminaarinpuistossa.

12.6. Keski-Suomen viikko: ”Satumetsän tarinoita”. Satumetsän tarinoita -näyttely.

13.6. Tiedonjyvä 4/08: ”Seminaarinpuistoa juhliittiin Flooran päivänä”. Seminaarinpuiston 125-vuotisjuhla.

13.6. Tiedonjyvä 4/08: ”Tuimailmeinen salamatkustaja”. Juttu museon minervanpölystä.

14.6. Suur-Jyväskylän lehti: ”Satumetsän tarinoita Vesilinnassa”. Satumetsän tarinoita -näyttely.

17.6. Keskisuomalainen: ”Puutarhuri korvasi Aallon tervalepät koivuilla”. Ensio Haikosen haastattelu Seminaarinpuistosta.

17.6. Keskisuomalainen: ”Romanttiset kaaret antoivat tilaa modernismille”. Seminaarinpuiston historiaa.

29.6. Keskisuomalainen: ”On meilläkin hieno luontomuseo Vesilinnassa”. Helsingin Luonnontieteellisestä museosta kertovan jutun yhteydessä juttu Keski-Suomen luontomuseosta.

11.7. Keskisuomalainen: ”Huuhkajaemo ja sen poikanen löydettiin tapettuina”. Jarkko Mäntysen haastattelu em. huuhkajien kuolinsyistä.

3.10. TV 2 Keski-Suomen alueuutiset: ”Kuumentavia skenaarioita & viilentäviä valintoja -näyttely”.

4.10. Keskisuomalainen: ”Luontomuseo pohtii muuttuvaa ilmastoa”. Kuumentavia skenaarioita ja viilentäviä valintoja -näyttely.

16.10. Keski-Suomen viikko: ”Eläinsuojeluvalvojia tarvitaan”. Ennakkojuttu eläinsuojeluvalvontatilaisuudesta.

18.10. Suur-Jyväskylän lehti: ”Keskustelua eläinsuojeluvalvonnasta”. Ennakkojuttu eläinsuojeluvalvontatilaisuudesta.

23.10. Keskisuomalainen: ”Kuollut liito-orava”. Luonto-palstalla juttu Luontomuseolle toimitetusta kuolleesta liito-oravasta.

30.10. Radio Keski-Suomi: Tanja Koskelan haastattelu ”Kuumentavia skenaarioita & viilentäviä valintoja” -näyttelystä.

23.10. Jyväskylän kaupunkilehti: ”Ilmainen perjantai on suurin houkutin”. Jyväskylän museoiden kävijöitä käsittelevässä jutussa Tanja Koskelan haastattelu Keski-Suomen luontomuseon osalta.

15.11. Suur-Jyväskylän lehti: ”Aitoja kuvia susista”. Ennakkojuttu Lassi Rautiaisen esitelmästä.

Päiväkotiryhmille järjestettiin jouluaskartelua. Mäki-Matin lapsiryhmä teki komeita tonttuja. Kuva: Veera Hietanen.

27.11. Jyväskylän kaupunkilehti: ”Älä osta mitään luontomuseolla”. Seuraavan päivän Älä osta mitään -päivä sekä Kuumentavia skenaarioita & viilentäviä valintoja -näyttely.

18.11. Keski-suomalainen: ”Susien kanssa korvessa”. Luontomuseolla pidetty Lassi Rautiaisen susiaiheinen luontokuvailta.

18.11. Radio Keski-Suomi: Tanja Koskelan haastattelu Lassi Rautiaisen luontokuvaillasta.

28.11. Tiedonjyvä 7/08: ”Auringonkukan siemeniä, kiitos!”. Museologian harjoittelija Veera Hietasen juttu museon Kevätalven jäätä -dioraamasta.

KOKOUSTILAN KÄYTTÖ

Museon kokoustilassa kokoontui Keski-Suomen lintutieteellisen yhdistyksen hallitus neljä kertaa (6–9 henkilöä), aluerariteettikomitea kerran (5 henkilöä) ja havaintotoimikunta kerran (7 henkilöä). Lintutieteellinen yhdistys järjesti neljä yleisölle suunnattua lintuiltaa (yhteensä 88 henkilöä) ja kevätkokoukseen osallistui 16 ja syyskokoukseen 19 henkilöä. Jyväskylän seudun luonnonsuojeluyhdistyksen kasviharrastuskerho kokoontui kuusi (5–11 henkilöä), sieniseura kaksi (12 ja 15 henkilöä) ja Jyväskyläseudun hyönteiskerho seitsemän (4–12 henkilöä) kertaa.

Yläkuva: Museon kokoustila on varsinainen monitoimitila. Se toimii niin käsikirjastona kuin myös kokous-, kabinetti-, opetus-, yleisötilaisuus- ja työpajatilana! Alakuva: Tupa täynnä luontokuvaillassa 20.11. Illan asiantuntijana toimi luontokuvaaja Lassi Rautiainen. Tapahtuma järjestettiin yhdessä Metsähallituksen kanssa. Kuvat: Tapani Kahila, Kari Kulmala.

Kokoustilassa pidettiin bio- ja ympäristötieteiden laitoksen uhanalaiset eliöt -kurssi (17 opiskelijaa) ja tunturikasvikurssi (15 opiskelijaa). Luonnontieteellisten museoiden näyttelyt -luennolle osallistui 36 museologian opiskelijaa. Kahdelle Finnish studies -kurssille osallistui 3 ja 6 henkilöä. Jyväskylän maalaiskunnan luontokoulu piti koulutustilaisuuden (12 henkilöä). Luokanopettajiksi opiskelevien opetusryhmä kokoonnutui kerran (28 henkilöä) ja Alkio-opisto piti biologian tunnin (17 henkilöä).

Lassi Rautiaisen susiesitelmää oli kuuntelemassa 68 henkilöä. Museon omaan toimintaan liittyviä kokouksia oli 9. Kokoustilaa vuokrattiin ulkopuolisille ryhmille kokouskäyttöön Ravintola Vesilinnan kautta 17 kertaa. Näihin kokouksiin osallistui yhteensä noin 250 henkilöä.

KOULUTUS

- Koko henkilökunta osallistui 25.2. BasWare -kassajärjestelmäkoulutukseen
- Tanja Koskela ja Hillevi Kotiranta osallistuivat 3.-4.4. museologian seminaariin. Tanja Koskela oli myös mukana seminaarin teemoista käydyssä paneelikeskustelussa.
- Tanja Koskela osallistui 8.-9.4. sekä 15.-16.4. Jyväskylän Seudun luonnonsuojeluyhdistyksen järjestämään ilmastomuutoskoulutukseen.
- Koko henkilökunta osallistui 6.5. SoleTM -koulutukseen.
- Tanja Koskela ja Hillevi Kotiranta osallistuivat 16.6. Savonlinnan (Olavinlinna) ja Punkaharjun (Lusto ja Retretti) tutustumismatkalle.
- Tanja Koskela osallistui 26.8. tutustumismatkalle Kotkaan (Kymenlaakson maakuntamuseo, Merikeskus Wellamo ja Maretarium).
- Hillevi Kotiranta osallistui 20.-21.8. kasvitieteellisten puutarhojen 21. neuvottelupäiville Savonlinnassa.
- Hillevi Kotiranta ja Seija Peltola osallistuivat 24.9.-29.10. välillä yhteensä 15 tunnin Asiakaspalveluenglanti -kurssille.
- Hillevi Kotiranta osallistui 11.11. Accessin perusteet -kurssille.

OPETUS JA ESITELMÄT

Museo on toiminut bio- ja ympäristötieteiden, museologian, OKL:n ja Jyväskylän ammattiopiston opiskelijoiden demonstraatio-, harjoittelu- ja opetusharjoituspaikkana. Museo on suunnitellut ja toteuttanut koulujen, oppilaitosten ja päiväkotiryhmien opintokäyntejä.

Jyväskylän kaupungin alakoulujen 1. luokkalaiset vierailivat opetussuunnitelmansa mukaisesti luontomuseolla tammi-helmikuussa. Opintokäyntien ohjelmaan kuului muun muassa opastettu näyttelykierros sekä ohjattu opetustuokio piirustustehtävien kirjastossa. Opintokäyntien ohjaukseen osallistuivat museon henkilökunnan lisäksi biologian aineenopettajiksi opiskelevat Maija Arva, Jonna Niiniahho, Antti Nikula ja Paula Tulppo. Ohjaus oli osa Museo- ja luontokohteiden pedagogiikka -opintokokonaisuutta (BIOS 105). Opintokäyntien aikana museolla vieraili yhteensä 642 ekaluokkalaista.

Jyväskylän maalaiskunnan luontokoululaiset vierailivat museolla huhtikuussa. Vierailuihin osallistui yhteensä 538 koululaista. Joulukuussa museolla järjestettyihin askarteluhetkiin osallistui viisi päiväkotiryhmää (77 lasta). Lapset tekivät joulutonttuja ja joulukortteja. Museo osallistui TE-keskuksen maahanmuuttajille tarkoitettuun Palapeli-projektiin järjestämällä erityisopastuksia maahanmuuttajaryhmille ja tutustuttamalla heitä erityisesti keskisuomalaiseen luontoon.

Museo järjesti yliopiston ulkomaalaisille opiskelijoille suunnatulla Finnish studies -kurssilla luentoja ja

Päiväkotiryhmille suunnattujen jouluaskartelujen valmistelua. Kuvassa harjoittelijat Kari Laasasenaho, Ari Sylgren ja Veera Hietanen. Kuva: Tapani Kahila.

tutustumiskäyntejä aiheina keskisuomalainen luonto (24.4. ja 2.10.) ja kasvitieteellinen puutarha (17.4. ja 30.10.).

12., 21. ja 22.8. Tanja Koskela opetti Keskisuomalainen kulttuuriperintö ja luonto -kursseilla. Kurssi järjestettiin museon luonnontieteellisen osaston, Keski-Suomen museon ja Alvar Aalto -museon yhteistyönä. Kurssi oli suunnattu Jyväskylän ammattiopiston matkailualan opiskelijoille.

26.9. Tanja Koskela piti luennon kasvitieteellisestä puutarhasta osana kampusopaskoulutusta.

21.11. Tanja Koskela piti museologian opiskelijoille luennon luonnontieteellisistä kokoelmista.

28.11. Tanja Koskela piti luennon ”Museon kautta metsään” luokanopettajiksi opiskeleville suunnatulla ympäristökasvatuskurssilla.

TUTKIMUSYHTEISTYÖ

Osasto järjesti työtilaa seuraaville opiskelijoille ja tutkijoille:

Panu Halmeelle, joka määrätti Metsähallitukselle Keski-Suomen vanhojen metsien lahottajasieniä tammikuussa (n. 40 t) ja Keski-Suomen ja Pirkanmaan lahottajasieniä loka-joulukuussa (n. 120 t), teki omaan väitöskirjaansa (Lahottajasienilajiston ekologia ja lajien käyttö metsien suojelussa) liittyviä määrittystöitä koko vuoden (n. 20 t/kk), teki Janne Kotiahon tutkimusryhmän ennallistamishankeen lajinmäärittystöitä joulukuussa n. 50 tuntia ja tarkisti museon kokoelman sieninäytteitä vuoden aikana yhteensä n. 10 tuntia.

Katriina Peltoselle, joka määrätti kääpiä tammikuussa pro graduunsa liittyen (aihe: Suojavyöhykkeen leveyden ja varovaisen metsänkäsittelyn vaikutukset kääpien (Aphyloporale) monimuotoisuuteen metsälain (1093/1996) 10§ tarkoittamissa puronvarsiyhteisöissä). Lisäksi hän määrätti syys-lokakuussa sammalia Keski-Suomen liiton turvevaihemaaakuntakaavaa varten.

Tero Toivaselle, joka määrittäi kovakuoriaisia vuoden aikana yhteensä n. 2 kk ajan (post doc -tutkimus/evoluutioekologian huippututkimusyksikkö sekä Metsähallituksen projekti kesä-syyskuussa).

Satu Kuntsille, joka määrittäi syys-lokakuussa kovakuoriaisia evoluutioekologian huippututkimusyksikölle.

Emmi Lehtkoselle, joka määrittäi sammalia tammikuussa pro graduun varten.

Jouni Penttiselle, joka määrittäi loka-joulukuussa sienisääskiä Metsähallitukselle ja sienisääskien uhanalaisarviointia varten Suomen Diptera-työryhmän jäsenenä.

Ulla Haapaniemelle, joka määrittäi syys-lokakuussa sammalia lähteiden ennallistamisprojektiin liittyvää pro graduun varten.

Anni Markkaselle, joka määrittäi kääpiä Metsähallitukselle tammikuussa ja marras-joulukuussa.

Katja Juutilaiselle, joka määrittäi syys-lokakuussa sieniä Metsähallitukselle sekä teki syys-marraskuussa määrittystöitä orvakkalajiston ekologiaan liittyvässä tutkimushankkeessa.

Sienitutkijat ja -harrastajat käyttivät pitkin vuotta museon sienikokoelman tietoja alan keskustelufoorumilla. Tietojen välittäjänä toimi Panu Kunttu.

Lainattiin 47 *Sagittaria* -näytettä Pertti Uotilalle Luonnontieteelliselle keskusmuseolle, seitsemän *Inarin* lapista kerättyä kasvinäytettä Turun kasvimuseolle, 20 *Pohlia*-näytettä Tauno Ulviselle Oulun kasvimuseolle ja 2 *Viola*-näytettä Ruotsin luonnonhistorialliselle museolle Tukholmaan. Lainattiin sammalkerho Sammaltajille 20 näytettä.

MUUTA YHTEISKUNNALLISTA PALVELUA

- Määritettiin 22 museolle toimitettua näytettä ja vastattiin puhelimitse yleisökyselyihin.
- Ilmoitettiin Tiiraan tiedot Keski-Suomen lintutieteellisen yhdistyksen ja Suomenselän lin-

tutieteellisen yhdistyksen alueilta toimitetuista linnuista.

- Määritettiin poliisille viiden pikkulokin (ammuttu) sekä huuhkajaemon ja poikasen (tapettu, niskat poikki) kuolinsyyt.
- Lainattiin Halssilan päiväkodille viisi lintua.
- Neuvottiin Keski-Suomen museota Lyseon museon eläinten tuhoistorjunnassa ja lintujen puhdistamisessa.
- Ismo Nuuja kuvasi lahjoittamiaan eteläafrikkalaisia hyönteisiä ja Olli Puusaari kuvasi perhosia.
- Suomen käsityön museo käytti museon pakastinta näyttelymateriaalin pakastamiseen.

JULKAISUT JA ARTIKKELIT

Julkaisu-uettelo sisältää henkilökunnan julkaisut sekä sellaiset opiskelijoiden ja tutkijoiden julkaisut, joissa on merkittävässä määrin hyödynnetty museon luonnontieteellisiä kokoelmia ja/tai työtiloja.

- Autio O. 2008. Soiden ennallistamisen vaikutukset hydrologiaan ja vaaksiaisten monimuotoisuuteen. Pro Gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Ekologia ja ympäristöhoito.
- Halme P. 2008. Keski-Suomen vanhojen lehtimetsien lahottajasienet (In Finnish). Inventory report, 48pp. Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut.
- Halme P., Kunttu P., Niemelä T. and Kulju M. 2008. New records of *Inonotopsis subiculosa* and other rare basidiomycetes in Central Finland. Memoranda Societatis Pro Fauna et Flora Fennica 84: 102–107.
- Hoikkala, A., Saarikettu, M., Kotiaho, J. S. and Liimatainen, J. O. 2008. Age related decrease in male reproductive success and song quality in *Drosophila montana*. Behavioral Ecology 19:94–99.

- Komonen, A., Tikkamäki, T., Mattila, N. and Kotiaho, J. S. 2008. Patch size and connectivity influence the population turnover of the threatened chequered blue butterfly, *Scolitantides orion* (Lepidoptera: Lycaenidae). *European Journal of Entomology* 105:131–136.
- Kotiaho, J. S., LeBas, N. R., Puurtinen, M. and Tomkins, J. L. 2008. On the resolution of the lek paradox. *Trends in Ecology and Evolution* 23:1–3.
- Kotiaho, J. S., LeBas, N. R., Puurtinen, M. and Tomkins, J. L. 2008. On female choice, heterozygosity and the lek paradox. *Animal Behaviour* 75:e1–e3.
- Kotiranta H.: Jyväskylän yliopiston puutarhan ja luontomuseon kuulumiset. Pimpinella 27: 32–34, www.joensuu.fi/botania/pimpinella/pimpinella27.pdf
- Kunttu P. & Halme P. 2008. Keski-Suomen valtionmaiden käävät (in Finnish with English and Swedish abstracts). *Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja, sarja A* 173.
- Loukola O. 2008. Ennallistamisen vaikutukset soiden perhosiin. Pro Gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Ekologia ja ympäristöhoito 19.6.2008 (<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/18705>).
- Markkanen, A. 2008. Kääpäälajiston esiintyminen Linnansaaren kansallispuiston valkoselkätikkametsissä. Jyväskylän yliopisto, Bio- ja ympäristötieteiden laitos, LuK-tutkielma, 17s. + 3 liitettä.
- Markkanen, A. 2008. Linnansaaren kansallispuiston hoidettujen valkoselkätikkametsien kääväkäsinventointi 2007. Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut. Inventointiraportti, 34s.
- Markkanen, A. 2008. Suojeltujen valkoselkätikkametsien ja vanhojen metsien kääväkäsinventointi Etelä-Savossa 2007. Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut. Inventointiraportti, 39s.
- Mattila, N., Kotiaho, J. S., Kaitala, V. and Komonen, A. 2008. The use of ecological traits in extinction risk assessments: a case study on geometrid moths. *Biological Conservation* 141:2322–2328.
- Paukku, S. and Kotiaho, J. S. 2008. Female oviposition decisions and their impact on progeny life-history traits. *Journal of Insect Behaviour* 21: 505–520.
- Penttinen, J. 2008. Diversity of fungus gnats (Diptera, Mycetophilidae sensu lato) in managed and semi natural boreal forests of southern and central Finland. Pro Gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, Bio- ja ympäristötieteiden laitos, Ekologia ja ympäristöhoito.
- Siitonen, J., Jakovlev, J. & Penttinen, J. 2008. Suomen sienisääsket (Diptera, Mycetophilidae ym.) ja liekosääsket (Diptera, Porricondylinae): lajisto, elinympäristövaatimukset ja uhanalaisuus. Julkaisussa: Juslén, A., Kuusinen, M., Muona, J., Siitonen, J. & Toivonen, H. (toim.). Puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimusohjelma. Loppuraportti. Suomen ympäristö 1/2008: 112–113.
- Sulkava, R., Mäkelä, A., Kotiaho, J. S. and Mönkkönen, M. 2008. Difficulty of getting accurate and precise estimates of population size: the case of the Finnish Siberian flying squirrel. *Annales Zoologici Fennici* 45: 521–526.
- Tynkkynen, K., Grapputo, A., Kotiaho, J. S., Rantala, M. J., Väänänen, S. and Suhonen, J. 2008. Hybridization in Calopteryx damselflies: the role of males. *Animal Behaviour* 75:1431–1439.
- Tynkkynen, K., Kotiaho, J. S. and Svensson, E. I. 2008. Interspecific interaction and premating reproductive isolation. In A. Cordoba-Aquilar (ed.): *Dragonflies and Damselflies: Model Organisms for Ecological and Evolutionary Research*. Oxford University Press pp. 139–152.

KASVITIETEELLINEN PUUTARHA

Jyväskylän yliopiston museon luonnontieteellisen osaston yksikkönä toimiva kasvitieteellinen puutarha käsittää yliopiston viheralueet Seminaarinmäellä (Seminaarinpuisto, Aallonpuisto, Pitkäkatu 1 ja Seminaarinkatu 30-32 pihat), Mattilanniemessä ja Ylistönrinteellä. Puistot sijoittuvat yliopistorakennusten ympäristöön ja edustavat rakennusaikansa puistosuunnittelua ja kasvivalikoimaa. Rakennetut puistot ja viheralueisiin kuuluvat luonnonmetsiköt mukaan lukien pinta-ala on noin 36 ha.

PUUTARHAN HOITO

Hoitovastuut ja yhteistyö

Kasvitieteellisen puutarhan suunnittelija vastaa puutarhan kasvikoelmien rekisteröinnistä ja sijotuskartoista, hankkii täydennys- ja korjausistutusten kasvit, toimii viheralueiden hoidon asiantuntijana ja opastaa ulkoalueiden työntekijät hoitotöiden erityiskohtiin.

Yliopiston kiinteistöjen ja viheralueiden omistaja on Senaatti-kiinteistöt, joka kilpailuttaa hoitosopimukset

neljän vuoden välein ja tarjousten perusteella valitsee kiinteistöjen ja viheralueiden hoitoyhtiön.

Toimintakertomusvuonna Seminaarinmäen, Mattilanniemen ja Ylistönrinteiden kiinteistöjen ja viheralueiden hoitajana toimi RTK-Palvelu Oy.

Viheralueiden hoitosopimukseen kuuluu kevät- ja syys siivous, ruohonleikkuu, istutusalueiden puhtaanapito, lannoitus, hoitoleikkaukset ja alueiden yleinen siisteys. Hoitosopimukseen kuulumattomat työt tilataan erikseen joko alueen hoitoyhtiöltä tai ulkopuoliselta urakoitsijalta.

RTK:n kiinteistötyöntekijät hoitivat nurmikon ja yleisen siisteyden; puutarhurin (24.9.2007 alkaen Nina Vääränen) vastuulla olivat perenna- ja pensasistutuksien kunnossapito, kesäkukkien istutus ja hoito sekä pensaiden ja puiden kevään siistimisleikkaukset.

Yliopiston viheralueita tarkastellaan keväisin ja syksyisin puistokierroksilla, joihin osallistuvat Senaatti-kiinteistöjen, yliopiston kasvitieteellisen puutarhan ja tilapalvelun sekä aluetta hoitavan kiinteistöhoitoyhtiön edustajat. Puistokierroksilla keskustellaan hoidon pääperiaatteista ja sovitaan ajankohtaisista töistä. Kierroksista kirjoitetaan muistio ja pidetään seurantaä töiden toteutumisesta.

Raskaan työmaaliikenteen uhri. Rakentamisen ja liikenteen keskellä Oppio-siperianomenapuu (*Malus prunifolia* 'Oppio') on joutunut koville vanhuudenpäivinä. Kuva: Tapani Kahila.

Kuluneena vuonna yhteiset kevätkierrokset pidettiin Seminaarinmäellä 7.5.2008 (osallistujat Senaatti 1, RTK 2 ja museo 2 hlöä); Mattilanniemessä ja Ylistöllä 13.5. (osallistujat Senaatti 1, RTK 1 ja museo 1). Syksyllä kierrettiin kaikki alueet 5.11. (osallistujat Senaatti 1, RTK 1 ja museo 1). Kuluneena vuonna yliopiston tilapalvelu ei osallistunut kierroksille, mutta kiinteistöpäällikölle ja -insinöörille lähetettiin kierroksista muistiot.

Puistotöistä keskusteltiin myös puhelimen ja sähköpostin välityksellä ja pidettiin useita työkohtaisia ohjauspalavereita kasvitieteellisen puutarhan suunnittelijan ja RTK:n puutarhurin kesken.

Remonttien myllerryksessä

Seminaarinmäen viherympäristö on jo useana vuonna ollut kaivamisen ja talleamisen rasittama, sillä rakennusten peruskorjausten vaatimat työt, työmaaliikenne ja tarvikkeiden varastointi runtelevat ympäristöä. Monista ohjeista ja aikomuksista huolimatta viheralueiden kunnostus on jäänyt urakoitsijan jäljiltä puutteellisesti tehdyksi.

Oppio-rakennuksen peruskorjaus valmistui heinäkuussa, remontin jäljet ympäristössä kunnostettiin elokuussa. Heti Oppion jälkeen alkaneessa Seminaariumin peruskunnostuksessa on pyritty parempaan tiedotukseen ja yhteistyöhön urakoitsijan kanssa, että viheralueiden vauriot voitaisiin minimoida. Korjauskohteen sijainti muiden rakennusten keskellä rinteessä on erittäin hankala, sillä työkonect, rakennustarvikkeet ja työmaaliikenne vaativat paljon tilaa, joten vaurioilta ei ole täysin vältytty.

ISTUTUKSET

Seminaarinmäki

Seminaarinmäen puistoissa istutettiin seuraavat kasvit: Musica-rakennuksen seinustan ryhmään 19 kiiltotuhkapensasta (*Cotoneaster lucidus*), 150 tulpapaania (*Tulipa spp.*; 6 lajia/lajiketta) ja 125 narsissia (*Narcissus spp.*; 4 lajia/lajiketta; Pitkäkatu 1. pihan perennaryhmään kevätkuohenjuurta (*Doronicum orientale*) ja siperiankujenmiekkaa (*Iris sibirica*); Aallonpuistossa urheilukentän ympäristöön 30 pensashanhikkia (*Dasiphora fruticosa* 'Jackman'), 5 hovijasmiketta (*Philadelphus pubescens*), 10 kanerva-asteria (*Aster ericoides*) ja 6 syyskaunosilmää (*Coreopsis verticillata*); Alakoulun ympäristöön 4 metsävaahteraa (*Acer platanoides*) ja yksi ruotsinpihlaja (*Sorbus intermedia*).

Mattilanniemi

Mattilanniemen perennaryhmissä tehtiin peruskunnostuksia, joissa taimet nostettiin, kasvualusta uudistettiin ja taimet istutettiin takaisin: A-rakennuksen itäpuolen päivänliljaryhmässä 68 tainta; B- ja C-rakennuksen seinustojen nauhuspenkeissä 66 tainta, joista 52 uusia. Uusia olivat loistonauhus (*Ligularia* 'Striking Yellow'), jalovaltikkanauhus (*L.* 'Zepter') ja kultanauhus (*L. wilsoniana*).

Ylistörrinne

Kohtiohallin laajennuksen alta siirrettiin yksi tammi (*Quercus robur*) Ambiotican pohjoispuolelle ja yksi tammi koe-eläinkeskuksen pohjoispuolelle sekä kolme koiranheisiä (*Viburnum opulus*) keskialueen jätekatoksen lähelle.

Kesäkukat

Seminaarinpuistossa oli kymmenen kesäkukka-astiaa, Mattilanniemessä viisi ja Ylistöllä kolme astiaa. Lajeina käytettiin mm. ryhmäsamettikukkaa, kannaa, verbenaa ja kirjomaahumalaa.

Keltanarsissit (*Narcissus* 'Carlton') G-rakennuksen seinustalla. Kuva: Tapani Kahila.

Puistojen kunnostusta erillisurakoina

Hoitosopimuksen ulkopuolella oleviin töihin Senaatti myönsi 10 000 euroa, jolla kunnostettiin Mattilanniemen päivänlilja- ja nauhusistutuksia, täydennettiin Seminaarinmäellä alakoulun ja urheilukentän ympäristön puu- ja pensasistutuksia ja uusittiin Musican seinustan istutukset. Mattilanniemen ja alakoulun kunnostustyöt teki Keski-Suomen Puutarha-Apu Oy ja urheilukentän ympäristön työt Viherrys Heinonen Oy. Musican ryhmän istuttivat RTK:n puutarhuri ja kasvitieteellisen puutarhan suunnittelija.

Näkymä syksyisestä Aallonpuistosta. Kuva: Tapani Kahila.

KASVIEN POISTOT

Puiden kaadot

Seminaarinmäen puistoista poistettiin huonon kunnan takia kaksi hies- ja kaksi rauduskoivua, yksi metsävaahtera ja yksi mänty. Ylistöllä kohtiohallin laajennuksen takia menetettiin noin 1000 m² viheraluetta ja sen mukana poistettiin yksi hieskoivu, kaksi tammea ja kolme korpipaatsamaa.

Vesakon raivausta

Vuosien myötä Seminaarinharjun männikkö oli kasvanut pihlajan, vaahteran ja muuta lehtipuun tainta paikoin läpipääsemättömäksi vesakoksi; Moirisharjun olivat vallanneet kuusi, vaahtera ja koivu. Kuluneen vuoden syksyllä vesakot raivattiin ja raivausjäte kuljetettiin pois alueelta. Työ tilattiin ISS Palveluilta.

Ilkivaltaa

Lämpimien kesien myötä kaupungin Mattilanniemen uimaranta ja sen aurinkonurmeksi mielletty yliopiston Mattilanniemen viheralue on kovassa käytössä. Lisääntyneen käytön häiritsevinä ovat kasvustolle aiheutetut vauriot ja roskaaminen.

KASVIKOKOELMAT

Puutarhan kasvit hankitaan ostamalla, siemenvaihdon kautta ja keräämällä itse tai saadaan lahjoituksina.

Kasvien hankinta 2008

Toimikertomusvuonna puut, pensaat, kukkasipulit ja osa perennoista ostettiin, osa lisättiin omien alueiden vanhemmista istutuksista tai ne oli hankittu aikaisempina vuosina. Pensaat ja puut hankittiin

Hillevi Kotiranta istuttaa sipulikukkiä Musican seinustalle. Kuva: Tapani Kahila.

Lassilan Taimistosta (Tyrnävä), Harvialan taimitarhasta (Janakkala) ja Jyväskylän kaupungin taimistosta; kukkasipulit ostettiin Viherlandiasta; perennojen hankintapaikat olivat Särkän Perennataimisto (Raahe, Arkkukari) ja Paksalon Perenna Oy (Nummi-Pusula, Koisjärvi).

Kasvirekisteri

Puutarhan tietojärjestelmän rekisteritietoja muokattiin sarakemuotoon, josta ne pystytään siirtämään uuteen Access-pohjaiseen Puska-kasvirekisteriin. Teknisten ongelmien vuoksi rekisteriä ei vielä ole saatu siirrettyä uuteen ohjelmaan. Toimikertomusvuoden lopussa puutarhan kasvirekisterissä oli 660 taksonia, 1781 hankintanumeroa (numeroitua kasvikantaa) ja 18 500 kasvia. Kuluneen vuoden tiedot on merkitty manuaalisesti muistiin.

Siemenvaihto, kasvi- ja siemenherbaarit

Siemenluettelo saatiin viidestä ulkomaisesta ja yhdestä kotimaisesta kasvitieteellisestä puutarhasta. Siemenkokoelmiin hankittiin yhteensä 36 annosta.

KUVA-ARKISTO

Seminaarinmäen, Mattilanniemen ja Ylistönrinteen puistoista otettiin kasvi-, yleis- ja havaintokuvia, joista osa tallennettiin tietokoneen kovalevyille ja cd-levyille.

MAKSULLINEN PALVELUTOIMINTA

Toimikertomusvuonna maksullisen palvelutoiminnan tulot olivat 28 140,75 € (ALV 0 %). Tuloja saatiin puutarhurin palveluista, intendentin pitämästä kurssista, kirjasto-luentosalin käyttökorvauksesta, pääsylipuista, opastuksista ja museokaupan myyntituotteista.

Puutarhurin palvelut

Kasvitieteellisen puutarhan suunnittelija teki Senaattikiinteistöille 268 h puutarhurin ammattityötä, joka sisälsi viheralueiden hoidon asiantuntijatehtäviä, ulkoalueiden työntekijöiden opastusta puustonhoitotöiden erityiskohtiin, töiden ja istutusten suunnittelua ja taimien hankintaa.

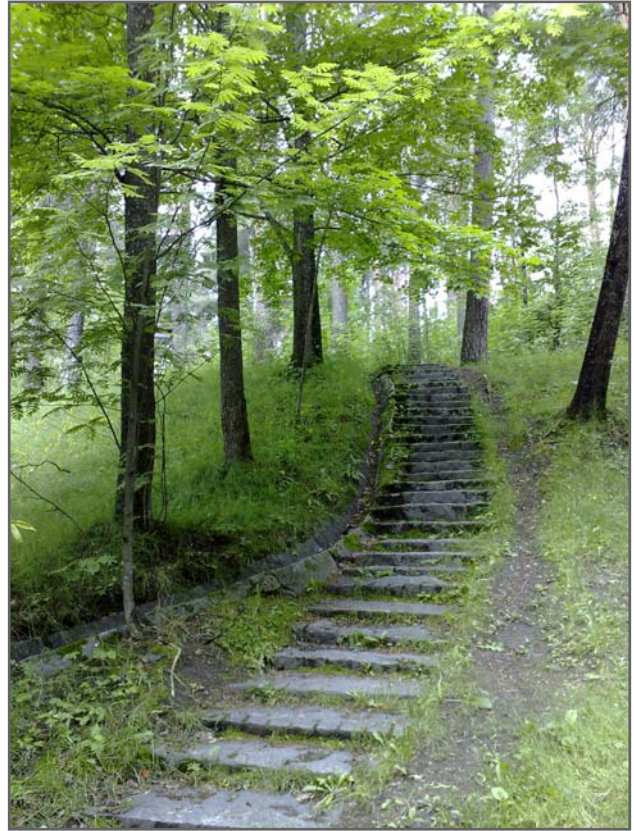
Tuotteiden myynti

Museokaupan myynnissä on taimia, Retkeilykasvioita ja muita julkaisuja, kasviluuppeja, postikortteja ja muita luontomuseon henkeen soveltuvia tuotteita. Kasvitieteellisen puutarhan tunnuslajia, siperianomenapuuta (*Malus prunifolia* 'Oppio') myytiin 20 tainta. Suosituimmat myyntituotteet olivat julkaisut, kortit, luupit, pinssit, korukivet ja pienet keramiikka-, muovi- ja puueläimet. Uutena myyntituotteena olivat luonto-dvd:t ja Hannu Ahosen ja Sari Kanalan kirjoittamat ja kuvittamat lastenkirjat. Luontomuseon omaa tuotantoa olevia pinssejä myytiin 819 kpl.

TIEDOTUS

Puutarhasta tiedotettiin kuluneena vuonna avatulla Suomen kasvitieteellisten puutarhojen yhteisellä sivulla, josta edelleen pääsee jokaisen puutarhan omille kotisivuille. Osoite: www.kasvitieteellisetpuutarhat.fi.

Puutarhaliiton nettisivujen maakuntien puutarhamatkailuhakemistossa kohteena on myös Jyväskylän yliopiston luontomuseo ja kasvitieteellinen puutarha. Osoite: www.puutarhaliitto.fi.

Kesäisen vihreyden verhoamat vanhat kiviportaats Musican luona. Kuva: Tapani Kahila.

Puutarhasta tiedotettiin Jylkkärin (nrot 5, 6, 7 ja 8) sarjassa Kasveja yliopistolla. Kahdeksan Seminaarinmäen kasvilajia esitellyt kirjoitussarja oli osa Pertti Pyhtilän museologian opintojen harjoittelua.

OPASTUS JA NEUVONTA

Opiskelijoille, tutkijoille ja harrastajille annettiin tietoa puutarhan lajistosta ja lainattiin herbaarionäytteitä ja valokuvia. Biologian opiskelijat sekä lukioitten ja ammatillisten oppilaitosten oppilaat kävivät opiskelemassa lajintuntemusta puutarhan elävistä kasveista ja museon herbaarionäytteistä. Puhelin- ja sähköpostikyselyille annettiin puutarhaneuvoja ja määritettiin lajeja. Tutkijat, opiskelijat ja luontoharrastajat etsivät luonto- ja puutarhatietoja museon käsikirjastosta.

Verkkonäyttelyt

Museon kummankin osaston kotisivuille koottiin näyttelyt 10 näytettä museon kokoelmista, joissa esitellään jollain tavalla tärkeitä tai merkittäviä museonäytteitä. Seitsemän kokoelmaesineen lisäksi luonnontieteellinen osasto esittelee myös kolme elävää näytettä: Cygnaeuksen tammi – Uno Cygnaeuksen syntymän 100-vuotismuistoksi istutettu 1910; Seminaarin kuusi – Seminaarin päättymisen muistoksi istutettu 1937; Oppio-omenapuu – kasvitieteellisen puutarhan tunnukseksi Kukan päivänä 1995 valittu Seminaarinmäen omaa kantaa oleva siperianomenapuu. Esittelyt löytyvät museon sivuilta eteenpäin klikkaamalla tai suoraan osoitteesta: www.jyu.fi/erillis/museo/luonto/10-naytetta-luontomuseon-kokoelmista.

Kasvitieteellisen puutarhan ystävät

Kuluneena vuonna Jyväskylään perustettiin Jyväskylän Kasvitieteellisen Puutarhan Ystävien Yhdistys (JKPY). Perustamisen alkuunpanijana oli museologian harjoittelija Pertti Pyhtilä. Perustamiskokous pidettiin

17.6.2008 Seminaarinmäellä Puutarhurintalossa. Yhdistyksen tarkoituksena on tukea ja edistää Jyväskylän yliopiston kasvitieteellisen puutarhan toimintaa yhteistyössä museon henkilökunnan, alueen kiinteistöhallinnon ja viheralueiden hoitoyhtiön kanssa. Ystävien kotisivut: <http://users.jyu.fi/pejupyht/JKPY/index.htm>.

SEMINAARINMÄEN PUISTOJEN MENNYTTÄ JA TULEVAA

Kuluneen vuoden keväällä ilmestyi Mari Forsbergin julkaisu ”125 vuotta Seminaarinmäen puistoalueiden historiaa. Jyväskylän yliopiston Seminaarinmäen puutarha- ja ulkoalueiden suunnitelmat vuosina 1882–2007.” Tutkimuksen teettivät Alvar Aalto Säätiö, Alvar Aalto -museo ja Senaatti-kiinteistöt.

Jo vuosien ajan on todettu Seminaarinmäen kampuksen viheralueiden kunnostustarve. Rakentamisen aiheuttamat muutokset, vilkas liikenne, raju käyttö ja matala hoitotaso ovat johtamassa alueen vähittäiseen rapistumiseen. Kuluneena vuonna otettiin ensimmäinen askel Seminaarinmäen kampuksen saatamiseksi sille kuuluvaan historialliseen, kulttuuriseen ja luonnontieteellisen arvoonsa, kun Senaatti-kiinteistöt tilasi Maisemasuunnittelu Hemgårdilta Seminaarinmäen puuston kuntoarvion.

Lisäksi tulisi tehdä selvitykset alueen muista arvoista (mm. luonnonvaraisten, erityisesti lailla suojeltujen, eliölaajien esiintyminen alueella). Viheralueille tulisi myös laatia ns. kokonaissuunnitelma (puisto-, hoito- ja ennallistamissuunnitelmat) alueiden käyttöä ja hoitoa varten. Luontoselvitykset ja kokonaisvaltainen maisemasuunnitelma ovat jatkosuunnitelmissa.

Hyönteiset

	Kartunta Yhteensä			Kartunta Yhteensä	
Perhoset	1823	78250	Sudenkorennot	1	724
M i k r o t	362	13873	Aikuiset	1	644
Aikuiset	362	13743	Toukat		80
Kotelot		126	Koskikorennot	1	2
Toukat		4	Päivänkorennot	25	108
M a k r o t	1461	64377	Verkkosiipiset	30	236
Aikuiset	1461	62931	Kärsäkorennot		111
Kotelot		567	Vesiperhoset	332	1584
Toukat		879	Aikuiset	332	1560
Kovakuoriaiset	112	32281	Kotelot		24
Aikuiset	112	32252	Pihtihäntäiset		32
Toukat		29	Yhtäläissiipiset		47450
Pistiäiset	165	4334	Luteet	150	2639
Aikuiset	165	4173	Kirput	1	41
Kotelot		16	Jäytiäiset	1	12
Toukat		145	Kierresiipiset		2793
Kaksiisiipiset	317	1997			
Aikuiset	317	1989			
Kotelot		8			
Suorasiipiset		301			
Torakat	1	75			
Termitit		28			
			Hyönteiset yht.	2959	172998
			Aikuiset	2959	171120
			Kotelot		741
			Toukat		1137
			Näytteet yhteensä	5380	267178

LIITE 2

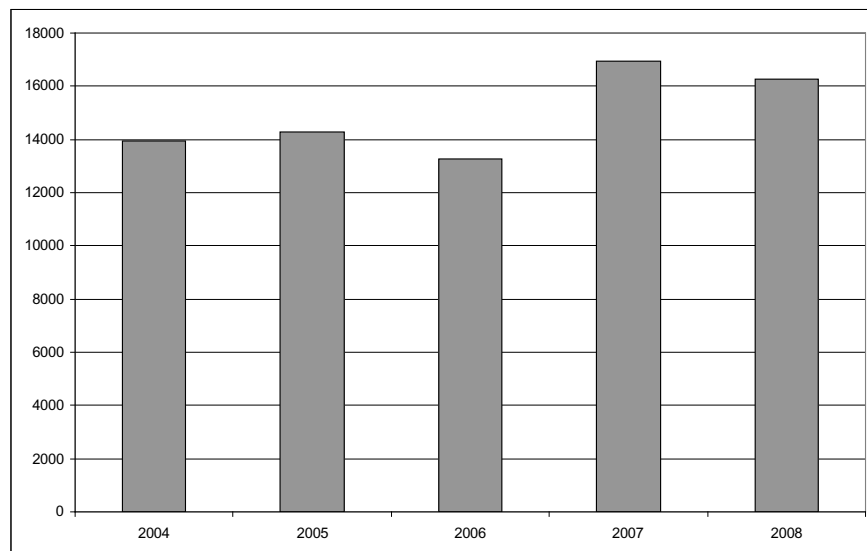
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON MUSEO

LUONNONTIETEELLINEN OSASTO/KESKI-SUOMEN LUONTOMUSEO

Kävijämäärät 2008

	yksityiset	koululaiset	päiväkotiryhmät	muut ryhmät	yhteensä
tammikuu	667	463	25	105	1260
helmikuu	730	594	23	99	1446
maaliskuu	380	319	171	83	953
huhtikuu	463	795	111	88	1457
toukokuu	757	826	338	195	2116
kesäkuu	1116	15		110	1241
heinäkuu	2030		85	105	2220
elokuu	1114	189		43	1346
syyskuu	738	237	75	250	1300
lokakuu	903	258	19	311	1491
marraskuu	452	130	38	256	876
joulukuu	292	119	95	42	548
yhteensä	9582	3945	980	1687	16254

Kävijämäärät 2004–2008

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO